

**PERUSOPETUKSEN OPETUSSUUNNITELMAN
LUKU 8 OPPILASHUOLTO**

LUKU 8 Oppilashuolto	4
8.1 Monialainen oppilashuollon yhteistyö	5
8.2 Yhteisöllinen oppilashuolto.....	6
8.3 Yksilökohtainen oppilashuolto	7
8.4 Oppilashuoltosuunnitelmat.....	8
8.5 Paikallisesti päätettävät asiat ja koulukohtaisen oppilashuoltosuunnitelman laadinta	9
Opetussuunnitelmaan sisältyvä kuvaus oppilashuollosta	9
Vantaan oppilashuollon opetussuunnitelma muodostuu viidestä kokonaisuudesta	10
Vantaalainen oppilashuolto kaupunkitasoisesti	12
Oppilashuollon toiminnasta ja rakenteista.....	12
~~Koulupsykologin tehtäviä oppilashuollossa:~~	15
~~Koulukuraattorin tehtäviä oppilashuollossa:~~	16
~~Kouluterveydenhoitajan tehtäviä oppilashuollossa:~~	16
~~Koululääkärin tehtäviä oppilashuollossa:~~	17
~~Määräaikaisten toteuttaminen Vantaalla koulupsykologin, koulukuraattorin ja~~	
~~kouluterveydenhoitajan palveluille:~~	18
Oppilashuollosta tiedottaminen	18
Oppilashuollon arviointi koulun tasolla	19
Koulukohtainen oppilashuoltosuunnitelma	19
1. Oppilashuollon kokonaistarve ja käytettävissä olevat oppilashuoltopalvelut.....	19
• oppilashuollon palveluiden järjestäminen ja sen edellyttämä työn- ja vastuunjako sekä	
palvelujen toteuttamisessa tarvittava yhteistyö sekä	20
• oppilashuollon palveluiden kohdentaminen yksittäisiin oppilaisiin, kouluyhteisöön ja	
yhteistyöhön liittyviin tehtäviin sekä oppilashuollon kehittämiseen ja seurantaan.	20
2. Yhteisöllinen oppilashuolto ja sen toimintatavat	20
• yhteisöllisen oppilashuollon järjestäminen ja sen toimintatavat kouluyhteisön ja -ympäristön	
terveellisyden, turvallisuuden ja hyvinvoinnin edistämiseksi.	20
• koulukohtaisen oppilashuoltoryhmän toimintatavat ja käytännöt	21
• yhteistyö koulun ulkopuolisten lasten ja nuorten hyvinvointia edistävien tahojen kanssa	
yhteisöllisen oppilashuollon kehittämisessä	21
• yhteistyö oppilaan ohjauksessa, koulutuksen siirtymävaiheissa sekä jatko-opintojen	
suunnittelussa	21
• yhteistyö ja käytännöt kouluympäristön terveellisyden ja turvallisuuden sekä kouluyhteisön	
hyvinvoinnin tarkastuksissa	23
• yhteistyö terveysneuvonnan ja terveystiedon opetuksen välillä	23
• järjestyssäännöt	23
• poissaolojen seuraaminen, niistä ilmoittaminen ja niihin puuttuminen	23
• tapaturmien ehkäiseminen sekä ensiavun järjestäminen ja hoitoonohjaus.....	23
• tupakkatuotteiden, alkoholin ja muiden päihteiden käytön ehkäiseminen ja käyttöön	
puuttuminen.....	24
• koulukuljetusten odotusaikoja ja turvallisuutta koskevat ohjeet	24
a. Suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä	25
• kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän ehkäiseminen ja siihen puuttuminen	25
• edellä mainittujen asioiden käsittely yhteisö-, ryhmä- ja yksilötasolla	26
• yksilöllinen tuki, tarvittava hoito, muut toimenpiteet ja jälkiseuranta sekä teon tekijän	
että sen kohteena olevan osalta	26
• yhteistyö huoltajien kanssa	26
• yhteistyö tarvittavien viranomaisten kanssa	27
• suunnitelmaan perehdyttäminen ja siitä tiedottaminen henkilöstölle, oppilaille, huoltajille	
ja yhteistyötahoille sekä	27
• suunnitelman päivittäminen, seuranta ja arviointi.....	27
b. Toiminta äkillisissä kriiseissä ja uhka- ja vaaratilanteissa	27
• kriisitilanteiden ehkäisy, niihin varautuminen ja toimintatavat äkillisissä kriisitilanteissa	
.....	28
• johtamisen periaatteet, yhteistyö sekä työn- ja vastuunjako kriisitilanteissa ja niihin	
varautumisessa	28

• sisäisen ja ulkoisen sekä koulun ja opetuksen järjestäjän välisen tiedottamisen ja viestinnän periaatteet	28
• psykososiaalisen tuen ja jälkihoidon järjestäminen	29
• suunnitelmaan perehdyttäminen ja siitä tiedottaminen henkilöstölle, oppilaille, huoltajille ja yhteistyötahoille	29
• toimintavalmiuksien harjoittelu sekä	29
• suunnitelman arviointi ja päivittäminen	29
3. Yksilökohtaisen oppilashuollon järjestäminen	30
• yksilökohtaisen oppilashuollon järjestäminen lapsen ja nuoren kehityksen, hyvinvoinnin ja oppimisen seuraamiseksi ja edistämiseksi sekä yksilöllisen tuen toteuttamiseksi	30
• yhteistyö kouluterveydenhuollon laajoissa terveystarkastuksissa	30
• oppilaan sairauden vaatiman hoidon, erityisruokavalion tai lääkityksen järjestäminen koulussa	31
• yhteistyö tehostetun ja erityisen tuen, joustavan perusopetuksen sekä sairaalaopetuksen yhteydessä	31
• oppilashuollon tuki kurinpitörangaistuksen tai opetukseen osallistumisen epäämisen yhteydessä	31
• asiantuntijaryhmän kokoaminen ja suostumuksen hankkiminen sekä ryhmän yhtenäiset menettelytavat yksittäistä oppilasta koskevan asian käsittelyssä	33
• oppilashuoltokertomusten laatiminen ja säilytys sekä	33
• yhteistyö koulun ulkopuolisten palvelujen ja yhteistyökumppaneiden kanssa kuten nuorisotoimi, lastensuojelu, erikoissairaanhoito ja poliisi	33
4. Oppilashuollon yhteistyön järjestäminen oppilaiden ja heidän huoltajiensa kanssa	34
• oppilaan ja huoltajan osallisuus yhteisöllisen ja yksilökohtaisen oppilashuollon suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa sekä	34
• yhteisöllisen ja yksilökohtaisen oppilashuollon periaatteista ja menettelytavoista tiedottaminen oppilaille, huoltajille ja yhteistyötahoille	34
5. Oppilashuoltosuunnitelman toteuttaminen ja seuraaminen	34

Tässä asiakirjassa on asioiden selkeyttämisen takia käytetty erivärisiä tekstejä kuvaamaan valtakunnallisia, kaupunkitasoisia ja koulukohtaisia osuuksia seuraavasti:

- Mustalla on kirjoitettu valtakunnallinen opetussuunnitelman perusteteksti
- Punaisella on kirjoitettu Vantaan kaupunkitasoinen osuus, joka koskee myös kaikkia kouluja
- Sinisellä on viitattu muihin koulutasoisiin oppilashuoltoon ja turvallisuuden edistämiseen liittyviin asiakirjoihin, jotka koulu laatii (esim. koulun lukuvuosisuunnitelma, koulun hyvinvointikansio, kodin ja koulun yhteistyön suunnitelma)
- Vihreällä on kirjoitettu osuudet, jotka koulu kirjaa koulukohtaiseen oppilashuoltosuunnitelmaan

Koulukohtainen oppilashuoltosuunnitelma on koulun osuus oppilashuollon ja turvallisuuden opetussuunnitelmaan Vantaalla. Lisäksi koulu kuvaa valtakunnallisissa opetussuunnitelman perusteissa vaadittuja asioita esim. koulun hyvinvointikansiossa ja koulun lukuvuosisuunnitelmassa.

LUKU 8 Oppilashuolto

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa käytetään oppilas- ja opiskelijahuoltolain käsitteistön sijasta perusopetuksen opiskeluhuollosta nimitystä oppilashuolto, opiskelijasta käsitettä oppilas ja oppilaitoksesta nimitystä koulu. Koulutuksen järjestäjään viitataan käsitteellä opetuksen järjestäjä.¹

Lasten ja nuorten kehitysympäristön ja koulun toimintaympäristön muuttuessa oppilashuollosta on tullut yhä tärkeämpi osa koulun perustoimintaa. Oppilashuolto liittyy läheisesti koulun kasvatukseen ja opetustehtävään. Oppilashuoltotyössä otetaan huomioon lapsen edun ensisijaisuus.²

Oppilaalla on oikeus saada maksutta sellainen oppilashuolto, jota opetukseen osallistuminen edellyttää.³ Oppilashuollolla tarkoitetaan oppilaan hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa kouluyhteisössä. Oppilashuoltoa toteutetaan ensisijaisesti ennaltaehkäisevänä ja koko kouluyhteisöä tukevana yhteisöllisenä oppilashuoltona. Tämän lisäksi oppilailla on lakisääteinen oikeus yksilökohtaiseen oppilashuoltoon.⁴ Monialainen yhteistyö on oppilashuollossa keskeistä. Oppilashuoltotyötä ohjaavat luottamuksellisuus, kunnioittava suhtautuminen oppilaaseen ja huoltajaan sekä heidän osallisuutensa tukeminen.

Perusopetuksen oppilashuollosta ja siihen liittyvistä suunnitelmista säädetään oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa. Tässä luvussa määrätään oppilashuollon keskeisistä periaatteista, opetustoimeen kuuluvan oppilashuollon tavoitteista sekä paikallisen opetussuunnitelman ja koulukohtaisen oppilashuoltosuunnitelman laatimisesta. Opetuksen toteuttamiseen kuuluvasta oppimisen ja koulunkäynnin tuesta määrätään perusteiden luvussa 7.⁵

¹ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013) 1 § 3 mom.

² YK:n Yleissopimus lapsen oikeuksista 1989

³ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 9 § 4 mom.

⁴ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 3 § 1 ja 2 mom.

⁵ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 6 §

8.1 Monialainen oppilashuollon yhteistyö

Oppilashuolto järjestetään monialaisessa yhteistyössä opetustoimen ja sosiaali- ja terveystoimen kanssa siten, että siitä muodostuu toimiva ja yhtenäinen kokonaisuus.⁶ Oppilashuoltoa toteutetaan yhteistyössä oppilaan ja hänen huoltajansa kanssa ottaen huomioon oppilaan ikä ja edellytykset. Tarvittaessa yhteistyötä tehdään myös muiden toimijoiden kanssa.⁷ Kouluyhteisön tai oppilaiden hyvinvoinnissa havaittuihin huolenaiheisiin etsitään ratkaisuja yhdessä oppilaiden ja huoltajien kanssa.

Koulussa oppilashuolto on kaikkien kouluyhteisössä työskentelevien ja oppilashuoltopalveluita vastaavien työntekijöiden tehtävä. Ensisijainen vastuu kouluyhteisön hyvinvoinnista on koulun henkilökunnalla.⁸ Oppilashuollon palveluja ovat psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä kouluterveydenhuollon palvelut.⁹ Näiden asiantuntijoiden tehtävät liittyvät niin yksilöön, yhteisöön kuin yhteistyöhön. Palveluja tarjotaan oppilaille ja huoltajille siten, että ne ovat helposti saatavilla.¹⁰ Palvelut järjestetään lain edellyttämässä määräajassa.¹¹

Oppilaille ja heidän huoltajilleen annetaan tieto käytettävissä olevasta oppilashuollosta ja heitä ohjataan hakemaan tarvitsemiaan oppilashuollon palveluja.¹² Oppilaan ja huoltajan osallisuus oppilashuollosta, suunnitelmallinen yhteistyö ja oppilashuollosta tiedottaminen lisää oppilashuollon tuntemusta ja edesauttaa palveluihin hakeutumista. Eri ammattiryhmiin kuuluvien työntekijöiden keskinäinen konsultaatio on tärkeä työmenetelmä oppilashuollosta.

Oppilashuollon tavoitteet, tehtävät ja toteuttamisen periaatteet muodostavat esiopetuksesta toisen asteen koulutukseen ulottuvan jatkumon. Eri koulutusasteiden vuorovaikutus on tärkeää pohdittaessa oppilashuollon toimintaa kokonaisuutena. Yhtenäiset käytännöt tukevat eri kehitysvaiheissa oppilaan terveyttä, hyvinvointia ja oppimista. Oppilashuollon monialaisen yhteistyön rakenteita, muotoja ja toimintatapoja kehitetään kouluyhteisössä ja eri yhteistyötahojen kanssa. Kehittämistyö edellyttää oppilashuollon suunnitelmallista arviointia.¹³

Oppilashuoltoryhmät ¹⁴

Opetuksen järjestäjä asettaa oppilashuollon ohjausryhmän ja koulukohtaiset oppilashuoltoryhmät. Yksittäistä oppilasta koskevat asiat käsitellään tapauskohtaisesti koottavassa asiantuntijaryhmässä. Jokaisella kolmella ryhmällä on omat tehtävät ja niiden perusteella määräytyvä kokoonpano. Kaikki oppilashuoltoryhmät ovat monialaisia, mikä tarkoittaa että ryhmässä on opetushenkilöstön lisäksi kouluterveydenhuoltoa sekä psykologi- ja kuraattoripalveluja edustavia jäseniä sen mukaan kun käsiteltävä asia edellyttää.

Oppilashuollon ohjausryhmä vastaa opetuksen järjestäjäkohtaisen oppilashuollon yleisestä suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista. Sille asetetut tehtävät voi hoitaa myös muu tehtävään soveltuva ryhmä. Ohjausryhmä voi olla kahden tai useamman opetuksen järjestäjän yhteinen. Sama ryhmä voi olla myös useamman koulutusmuodon yhteinen, jolloin ryhmästä on perusteltua käyttää nimitystä opiskeluhuollon ohjausryhmä.

⁶ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 9 § 1 mom.

⁷ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 3 § 4 mom. ja 18 § 1 mom.

⁸ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 4 § 1 ja 2 mom.

⁹ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 3 § 3 mom.

¹⁰ Eduskunnan sivistysvaliokunnan mietintö 14/2013 vp.

¹¹ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 15 § ja 17 §

¹² Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 11 § 1 ja 2 mom.

¹³ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 25 §

¹⁴ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 14 § 1 – 4 mom.

Koulukohtainen oppilashuoltoryhmä vastaa koulun oppilashuollon suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista. Sitä johtaa opetuksen järjestäjän nimeämä edustaja. Opetuksen järjestäjä ja oppilashuollon palveluja tuottavat tahot päättävät yhdessä ryhmän kokoonpanosta, tehtävistä ja toimintatavoista. Oppilashuoltoryhmä voi tarvittaessa kuulla asiantuntijoita. Ryhmän keskeinen tehtävä on yhteisön hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistäminen sekä muun yhteisöllisen oppilashuollon toteuttaminen ja kehittäminen.

Asiantuntijaryhmä kootaan yksittäisen oppilaan tai oppilasryhmän tuen tarpeen selvittämiseksi ja oppilashuollon palvelujen järjestämiseksi. Ryhmän kokoa se opetushenkilöstön tai oppilashuollon palveluiden edustaja, jolle asia työtehtävien perusteella kuuluu.¹⁵ Ryhmän monialainen kokoonpano perustuu tapauskohtaiseen harkintaan ja käsiteltävään asiaan. Ryhmä nimeää keskuudestaan vastuuhenkilön. Asiantuntijoiden nimeäminen ryhmän jäseniksi ja muiden yhteistyötahojen tai oppilaiden läheisten osallistuminen ryhmän työskentelyyn edellyttää oppilaan tai huoltajan suostumusta.

8.2 Yhteisöllinen oppilashuolto

Oppilashuolto on tärkeä osa perusopetuksen toimintakulttuuria. Yhteisöllisessä oppilashuoltotyössä seurataan, arvioidaan ja kehitetään kouluyhteisön ja oppilasryhmien hyvinvointia. Lisäksi huolehditaan kouluympäristön terveellisyydestä, turvallisuudesta ja esteettömyydestä.¹⁶ Yhteisöllisten toimintatapojen kehittämisessä tehdään yhteistyötä oppilaiden, huoltajien sekä muiden lasten ja nuorten hyvinvointia edistävien viranomaisten ja toimijoiden kanssa.

Oppilaiden ja huoltajien osallisuus ja kuulluksi tuleminen on yhteisöllisessä oppilashuollossa tärkeää ja hyvinvointia vahvistavaa. Oppilaiden osallisuuden edistäminen on opetuksen järjestäjän tehtävä.¹⁷ Oppilashuolto luo kouluyhteisössä edellytyksiä yhteenkuuluvuudelle, huolenpidolle ja avoimelle vuorovaikutukselle. Osallisuutta lisäävät toimintatavat edesauttavat myös ongelmien ennalta ehkäisyä, niiden varhaista tunnistamista ja tarvittavan tuen järjestämistä.

Oppilaalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön.¹⁸ Siihen kuuluu fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen turvallisuus. Opetuksen järjestämisen lähtökohtana on oppilaiden ja henkilökunnan turvallisuuden varmistaminen kaikissa tilanteissa. Rauhallinen ilmapiiri edistää työrauhaa. Koulun järjestyssäännöt lisäävät kouluyhteisön turvallisuutta, viihtyisyyttä ja sisäistä järjestystä.¹⁹ Opetuksen järjestäjä laatii suunnitelman oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä osana koulukohtaista oppilashuoltosuunnitelmaa. Opettaja tai rehtori ilmoittaa koulussa tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta tai väkivallasta tilanteeseen osallistuneiden huoltajille.²⁰

Koulurakennuksesta sekä opetustiloista ja -välineistä huolehtiminen ylläpitää ympäristön terveellisyyttä ja turvallisuutta. Kouluyhteisöllä on yhtenäiset toimintatavat eri oppimisympäristöissä tapahtuvaa opetusta ja välitunteja varten. Eri oppiaineiden opetukseen laadittuja turvallisuusohjeita noudatetaan. Opetuksen järjestäjä varmistaa, että oppilaan oppimisympäristö työelämään tutustumisen aikana on turvallinen. Kouluympäristön terveellisyyttä ja turvallisuutta sekä kouluyhteisön hyvinvointia edistetään ja seurataan jatkuvasti. Niitä arvioidaan kolmen vuoden välein toteutettavissa tarkastuksissa.²¹ Turvallisuuden edistämiseen kuuluvat myös koulukuljetuksia, tapaturmien ennaltaehkäisyä ja tietoturvallisuutta koskevat toimintatavat.

¹⁵ Hallituksen esitys eduskunnalle oppilas- ja opiskelijahuoltolaiksi 67/2013

¹⁶ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 4 § 1 mom.

¹⁷ Perusopetuslaki 47a§ 1 mom. (1267/2013)

¹⁸ Perusopetuslaki 29 § 1 mom. (1267/2013)

¹⁹ Perusopetuslaki 29 § 4 ja 5 mom. (1267/2013)

²⁰ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 § 2 mom. 4-kohta ja perusopetuslaki 29 § 3 ja 7 mom. (1267/2013)

²¹ Terveystieteiden tutkimuskeskus (1326/2010) 16 § 2 mom. ja valtioneuvoston asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta (338/2011) 12 §

8.3 Yksilökohtainen oppilashuolto

Yksilökohtaisella oppilashuollolla tarkoitetaan oppilaalle annettavia kouluterveydenhuollon palveluja, oppilashuollon psykologi- ja kuraattoripalveluja sekä yksittäistä oppilasta koskevaa monialaista oppilashuoltoa.²² Kouluterveydenhuollossa toteutettavat laajat terveystarkastukset sekä muut määräaikaistarkastukset ovat osa yksilökohtaista oppilashuoltoa ja niistä tehtävät yhteenvedot tuottavat tietoa myös yhteisöllisen oppilashuollon toteuttamiseen.

Yksilökohtaisen oppilashuollon tavoitteena on seurata ja edistää oppilaan kokonaisvaltaista kehitystä, terveyttä, hyvinvointia ja oppimista. Tärkeätä on myös varhaisen tuen turvaaminen ja ongelmien ehkäisy. Oppilaiden yksilölliset edellytykset, voimavarat ja tarpeet otetaan huomioon sekä oppilashuollon tuen rakentamisessa että koulun arjessa.

Yksilökohtainen oppilashuolto perustuu aina oppilaan sekä tarpeen niin vaatiessa huoltajan suostumukseen.²³ Oppilaan osallisuus, omat toivomukset ja mielipiteet otetaan huomioon häntä koskevissa toimenpiteissä ja ratkaisuissa hänen ikänsä, kehitystasonsa ja muiden henkilökohtaisten edellytystensä mukaisesti.²⁴ Vuorovaikutus on avointa, kunnioittavaa ja luottamuksellista. Työ järjestetään niin, että oppilas voi kokea tilanteen kiireettömänä ja hän tulee kuulluksi. Oppilashuoltotyössä noudatetaan tietojen luovuttamista ja salassapitoa koskevia säännöksiä.

Asian käsittely myös yksittäisen oppilaan tueksi koottavassa asiantuntijaryhmässä ja ryhmän kokoonpano perustuu oppilaan tai tarvittaessa huoltajan suostumukseen. Oppilaan tai huoltajan yksilöidyllä kirjallisella suostumuksella asian käsittelyyn voi osallistua tarvittavia oppilashuollon yhteistyötahoja tai oppilaan läheisiä.²⁵ Ryhmän jäsenillä on lisäksi oikeus pyytää neuvoa oppilaan asiassa tarpeelliseksi katsomiltaan asiantuntijoilta.²⁶

Yksittäistä oppilasta koskevan asian käsittelystä asiantuntijaryhmässä laaditaan oppilashuoltokertomus. Ryhmän vastuuhenkilö kirjaa yksilökohtaisen oppilashuollon järjestämiseksi ja toteuttamiseksi välttämättömät tiedot oppilashuoltokertomukseen. Kirjauksia voivat tehdä myös muut asiantuntijaryhmän jäsenet. Kertomus laaditaan jatkuvaan muotoon, joka etenee aikajärjestyksessä. Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki edellyttää, että kertomukseen kirjataan seuraavat asiat:²⁷

- yksittäisen oppilaan nimi, henkilötunnus, kotikunta ja yhteystiedot sekä alaikäisen oppilaan huoltajan tai muun laillisen edustajan nimi ja yhteystiedot,
- kirjauksen päivämäärä sekä kirjauksen tekijä ja hänen ammatti- tai virka-asemansa,
- kokoukseen osallistuneet henkilöt ja heidän asemansa,
- asian aihe ja vireille panija,
- oppilaan tilanteen selvittämisen aikana toteutetut toimenpiteet kuten arviot, tutkimukset ja selvitykset,
- toteutetut toimenpiteet kuten yhteistyö eri tahojen kanssa sekä aiemmat ja nykyiset tukitoimet,
- tiedot asian käsittelystä ryhmän kokouksessa, tehdyt päätökset ja niiden toteuttamissuunnitelma sekä
- toteuttamisesta ja seurannasta vastaavat tahot.

²² Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 5 § 1 mom.

²³ Eduskunnan sivistysvaliokunnan mietintö 14/2013 vp.

²⁴ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 18 § 1 mom.

²⁵ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 19 § 1 ja 2 mom.

²⁶ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 19 § 3 mom. ja laki viranomaisen toiminnan julkisuudesta (621/1999) 26 § 3 mom.

²⁷ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 5 § 2 mom. ja 20 § 1, 3 ja 4 mom.

Jos sivulliselle annetaan oppilashuoltokertomukseen sisältyviä tietoja, asiakirjaan on lisäksi merkittävä mitä tietoja, kenelle sivulliselle ja millä perusteella tietoja on luovutettu.²⁸

Oppilashuoltokertomukset sekä muut oppilashuollon tehtävissä laaditut tai saadut yksittäistä oppilasta koskevat asiakirjat tallennetaan oppilashuoltorekisteriin. Opetuksen järjestäjä vastaa henkilötietojen käsittelystä ja ylläpitää edellä mainittua rekisteriä. Oppilashuoltorekisteriin tallennetut tiedot, jotka koskevat yksittäistä oppilasta taikka muuta yksityistä henkilöä, ovat salassa pidettäviä.²⁹

Kouluterveydenhuollon henkilöstö ja psykologit kirjaavat yksilökohtaisen oppilashuoltotyön säädetyksi potilaskertomukseen ja muihin potilasasiakirjoihin. Vastaavasti oppilashuollon kuraattorit kirjaavat asiakastiedot kuraattorin asiakaskertomukseen.³⁰

Oppilaan yksilökohtaisen oppilashuollon järjestämiseen ja toteuttamiseen osallistuvilla on salassapitovelvollisuuden estämättä oikeus saada toisiltaan ja luovuttaa toisilleen sekä oppilashuollosta vastaavalle viranomaiselle sellaiset tiedot, jotka ovat välttämättömiä yksilökohtaisen oppilashuollon järjestämiseksi ja toteuttamiseksi.³¹ Lisäksi heillä on oikeus saada ja luovuttaa toisilleen sekä oppilaan opettajalle, rehtorille ja opetuksen järjestäjälle oppilaan opetuksen asianmukaisen järjestämisen edellyttämät välttämättömät tiedot.³² Tiedon luovuttaja joutuu harkitsemaan esimerkiksi sitä, onko kysymys sellaisesta tiedosta, joka on välttämätön oppilaan tai muiden oppilaiden turvallisuuden varmistamiseksi. Luovutettava tieto voi koskea muun muassa sellaista oppilaan sairautta, joka tulee ottaa opetustilanteissa huomioon. Vaikka tiedon luovuttamiselle olisikin edellä todettu lain tarkoittama peruste, yhteistyön ja luottamuksen turvaamiseksi pyritään aina ensisijaisesti hankkimaan oppilaan tai huoltajan suostumus salassa pidettävän tiedon luovuttamiseen.

Jos oppilas siirtyy toisen opetuksen tai koulutuksen järjestäjän opetukseen tai koulutukseen, aikaisemman opetuksen järjestäjän on pyydettävä oppilaan tai tarvittaessa hänen huoltajansa suostumus siihen, että uudelle opetuksen järjestäjälle voidaan siirtää oppilashuollon asiakasrekisteristä sellaiset salassa pidettävät tiedot, jotka ovat tarpeellisia oppilashuollon jatkuvuuden kannalta.³³ Sen sijaan opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömät tiedot toimitetaan salassapidon estämättä viipymättä toiselle opetuksen järjestäjälle tai lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen järjestäjälle. Vastaavat tiedot voidaan antaa myös uuden opetuksen tai koulutuksen järjestäjän pyynnöstä.³⁴

8.4 Oppilashuoltosuunnitelmat

Opetussuunnitelma tulee oppilashuollon osalta laatia yhteistyössä kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä hoitavien viranomaisten kanssa.³⁵ Oppilaille järjestetään mahdollisuus osallistua opetussuunnitelman ja siihen liittyvien suunnitelmien sekä koulun järjestyssäännön valmisteluun. Koulun oppilaskuntaa kuullaan ennen näiden suunnitelmien ja määräysten vahvistamista.³⁶ Valmistelutyössä tehdään yhteistyötä huoltajien ja tarvittaessa myös muiden viranomaisten ja yhteistyökumppaneiden kanssa.

²⁸ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 20 § 5 mom.

²⁹ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 21 § 1 mom. ja 22 § 1 mom.

³⁰ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 20 § 2 mom., laki potilaan asemasta ja oikeuksista (785/1992) 12 § ja laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/2000)

³¹ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 23 § 2 mom.

³² Perusopetuslaki 40 § 2 mom. (1288/2013)

³³ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 23 § 3 mom.

³⁴ Perusopetuslaki 40 § 4 mom. (1288/2013)

³⁵ Perusopetuslaki 15 § 2 mom. (477/2003)

³⁶ Perusopetuslaki 47a § 1 ja 3 mom. (1267/2013)

Paikallisella tasolla oppilashuollon suunnitelmien kokonaisuus muodostuu kolmesta suunnitelmasta, jotka yhdessä ohjaavat oppilashuollon suunnittelua ja toteutusta. Suunnitelmat valmistellaan monialaisessa yhteistyössä. Suunnitelmat ovat:

- lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma, johon kirjataan oppilashuoltoa koskeva osuus³⁷,
- paikalliseen opetussuunnitelmaan sisältyvä kuvaus oppilashuollosta³⁸ sekä
- koulukohtainen oppilashuoltosuunnitelma³⁹.

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma sekä muut kunnan lasten ja nuorten hyvinvointia ja turvallisuutta koskevat linjaukset otetaan huomioon valmisteltaessa paikallisen opetussuunnitelman oppilashuoltoa koskevaa osuutta sekä koulukohtaisia oppilashuoltosuunnitelmia

8.5 Paikallisesti päätettävät asiat ja koulukohtaisen oppilashuoltosuunnitelman laadinta

Opetussuunnitelmaan sisältyvä kuvaus oppilashuollosta

Opetussuunnitelmassa kuvataan perusopetuksen oppilashuollon paikallisen toteuttamisen tavoitteet ja toimintatavat. Siinä määritellään opetussuunnitelman yhteys lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan sekä koulukohtaisten oppilashuoltosuunnitelmien laadintaa ohjaavat linjaukset. Oppilashuoltosuunnitelmien laadintaa ohjaaviin linjauksiin on tarkoituksenmukaista sisällyttää suunnitelmien perusrakenne ja osa suunnitelmiin sisältyvistä asioista, jolloin turvataan suunnitelmien riittävä yhdenmukaisuus kaikissa kouluissa. Yhteisiä osuuksia täsmennetään ja täydennetään koulukohtaisesti.

³⁷ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 12 § ja lastensuojelulaki (417/2007) 12 § 1 mom.

³⁸ Perusopetuslaki 14 § 2 mom. (477/2003)

³⁹ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 §

Vantaan oppilashuollon opetussuunnitelma muodostuu viidestä kokonaisuudesta:

1. Vantaan kaupunkitasoinen oppilashuollon opetussuunnitelma (tämä asiakirja) sisältää ne kaupunkikohtaiset opetussuunnitelman sisällöt ja linjaukset jotka koskevat kaikkia kouluja. Kaupunkitasoisen oppilashuollon opetussuunnitelman sisältöjä konkretisoidaan Vantaan perusopetuksen oppilashuollon käsikirjassa.

2. Lastensuojelulain edellyttämä lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan (Vantaalla HYVIS) sisällytetään oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa ja valtakunnallisessa opetussuunnitelman perusteissa määritellyt asiat.

Näitä ovat:

- 1) opiskeluhuollon tavoitteet ja paikallisen toteuttamistavan keskeiset periaatteet
- 2) arvio opiskeluhuollon kokonaistarpeesta, käytettävissä olevista opiskeluhoitopalveluista ja avustajapalveluista sekä tuki- ja erityisopetuksesta
- 3) toimet, joilla vahvistetaan yhteisöllistä opiskeluhoitoa ja opiskelijoiden varhaista tukea
- 4) tiedot suunnitelman toteuttamisesta, seurannasta sekä opiskeluhuollon laadunarvioinnista.

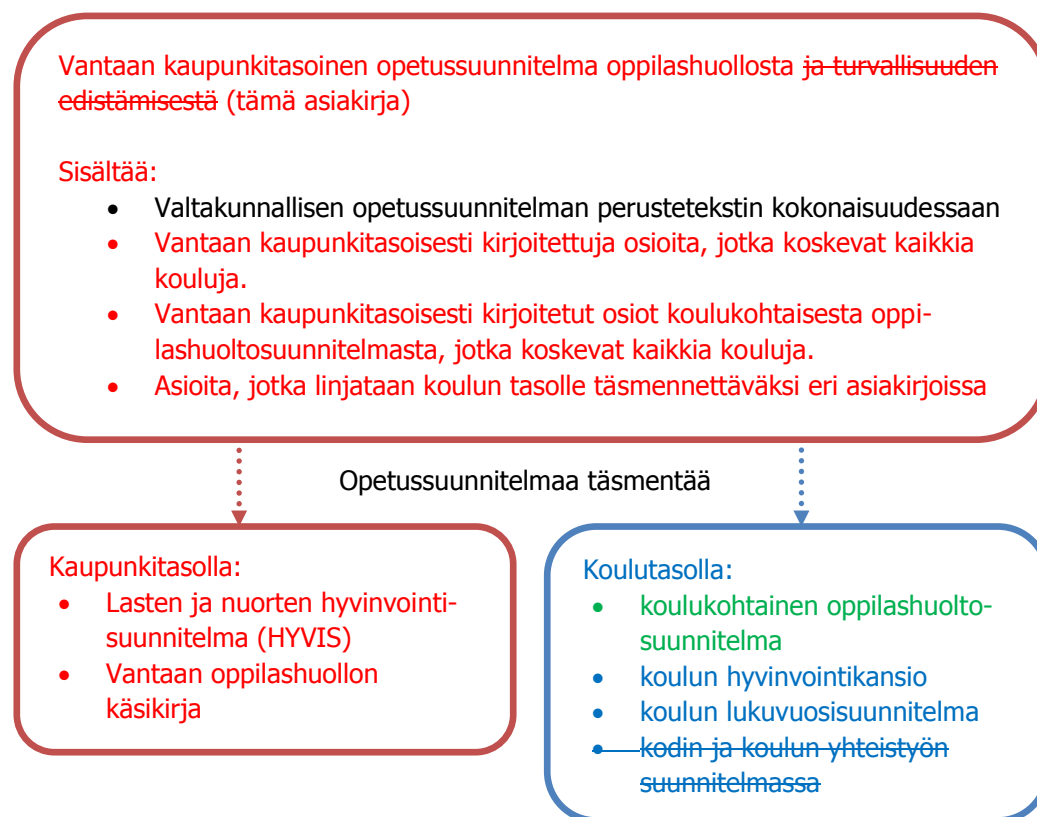
3. Koulut täydentävät koulukohtaiseen oppilashuoltosuunnitelmaan tässä asiakirjassa päätetyt sellaiset asiat, joita ei ole kuvattu ja linjattu kaupunkitasoisesti. Tämä koulukohtainen oppilashuoltosuunnitelma sisällytetään myös koulun hyvinvointikansioon.

4. Vantaalla koulun hyvinvointikansio (entinen turvallisuuskansio) sisältää asiakirjoja, jotka opetussuunnitelman valtakunnallisissa perusteissa määrätään sisällytettäväksi koulukohtaiseen oppilashuoltosuunnitelmaan. Näitä ovat:

- toiminta äkillisissä kriiseissä ja uhka- ja vaaratilanteissa (entinen kriisisuunnitelma)
- suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä (entinen kiusaamisen vastainen suunnitelma)
- koulun järjestyssäännöt tai muut koulussa sovellettavat järjestysmääräykset
- suunnitelma päihteiden käytön ehkäisemiseksi ja päihteiden käyttöön puuttumiseksi (entinen päihdesuunnitelma)
- koulun pelastussuunnitelma
- koulutapaturmien ehkäisyyn ja ensiapuun liittyvä ohjeistus
- lääkehoidon suunnitelma
- koulukohtainen oppilashuoltosuunnitelma

5. Vuosittaiseen koulun lukuvuosisuunnitelmaan kirjataan sellaisia opetussuunnitelman asioita, joita ei ole tarkoituksenmukaista kirjata opetussuunnitelmaan koska niitä päivitetään vuosittain tai niiden sisällöt vaihtuvat.

Kuva 1: Vantaan oppilashuollon ja turvallisuuden edistämisen opetussuunnitelman muodostuminen

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma (HYVIS) hyväksytään kaupunginvaltuustossa ja tarkistetaan vähintään kerran neljässä vuodessa.

Vantaan oppilashuollon kaupunkitasoisia asioita täsmennetään ja konkretisoidaan oppilashuollon käsikirjassa, joka ei kuitenkaan ole varsinainen opetussuunnitelma-asiakirja. Oppilashuollon käsikirja päivitetään kaupunkitasoisesti vuosittain aina uuden lukuvuoden alkuun mennessä.

Koulut ilmoittavat koulukohtaisten suunnitelmien päivittämisestä lukuvuosisuunnitelman yhteydessä.

Vantaalainen oppilashuolto kaupunkitasoisesti:

Oppilashuollon toiminnasta ja rakenteista:

Vantaalla kaikki koulussa työskentelevät aikuiset huolehtivat oppilaiden hyvinvoinnista ja oppimisesta yhteistyössä huoltajien kanssa. Oppilaan kouluhyvinvointiin vaikuttavat kouluympäristön turvallisuus ja terveys sekä riittävä oppimisen ja koulunkäynnin tuki. Hyvinvointityö on oppilaan kohtaamista, kannustamista, auttamista sekä oppilaan osallisuuden vahvistamista.

Oppilashuoltotyö on oppilaan ja koko kouluyhteisön tukemista. Oppilaalla on oikeus oppilashuoltoon esiopetuksessa, perusopetuksessa sekä myös toisella asteella. Tavoitteena on toimia ennaltaehkäisevästi ja puuttua varhain mahdollisiin koulunkäynnin vaikeuksiin.

Aktiiviseksi kansalaiseksi kasvamista voidaan tukea kokemuksella vaikuttamisesta ja siitä, että omilla mielipiteillä on merkitystä. Lasten ja nuorten pitää saada tulla kuulluiksi ja heille on annettava aito mahdollisuus vaikuttaa. Oppilaan tulee saada osallistua häntä itseään koskevien asioiden käsittelyyn ikätasonsa ja edellytystensä mukaan. Näin hän pääsee vaikuttamaan omiin asioihinsa ja tietää, mitä yhteisesti on sovittu ja päätetty.

Vantaalla oppilashuoltoa toteutetaan lähtökohtaisesti yhteistyössä huoltajien kanssa. Tärkeää on luoda kodin ja koulun välille hyvä ja luottamuksellinen yhteistyö, joka edesauttaa oppilaan hyvinvointia ja arjen sujumista sekä koulussa että kotona.

Vantaan perusopetuksessa oppilashuollon ohjausryhmänä toimii kaupunkitasoisesti nimetty **oppilashuollon koordinaatiotyöryhmä** jossa on johto- ja esimiestason edustajia sekä perusopetuksen tulosalueelta että sosiaali- ja terveystoimesta. Tämä ohjausryhmä vastaa oppilashuollon yleisestä suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista Vantaalla.

Vantaalla koulukohtainen oppilashuoltoryhmä on nimeltään **yhteisöllinen hyvinvointiryhmä (YHR)**.

Vantaalaisen koulun yhteisöllisen hyvinvointiryhmän peruskokoonpano on:

- rehtori/apulaisrehtori
- koulupsykologi
- koulukuraattori
- kouluterveydenhoitaja
- erityisopettaja
- oppilaanohjaaja (7.-9.-vuosiluokilla)

Näiden em. henkilöiden lisäksi yhteisöllisen hyvinvointiryhmän toimintaan kutsutaan mukaan oppilaiden, huoltajien, koulun henkilökunnan ja yhteistyötahojen edustajia asian ja toiminnan kannalta mielekkäällä tavalla ja aikataululla.

Opettaja osallistuu yhteisöllisen hyvinvointiryhmän kokoukseen silloin kun hänen luokkansa asiaa käsitellään yleisellä tasolla. Luokan tilannetta voidaan käsitellä esim. ilmapiirin tai kiusaamisen näkökulmasta niin, että yksittäisten oppilaiden asiat ja nimet eivät nouse esille. Mikäli ko. luokassa työskentelee koulukäyntiavustaja/ oppilashoitaja, myös hän voi olla mukana yhteisöllisen hyvinvointiryhmän kokouksessa.

Rehtori johtaa koulunsa oppilashuoltoa ja yhteisöllistä hyvinvointiryhmää.

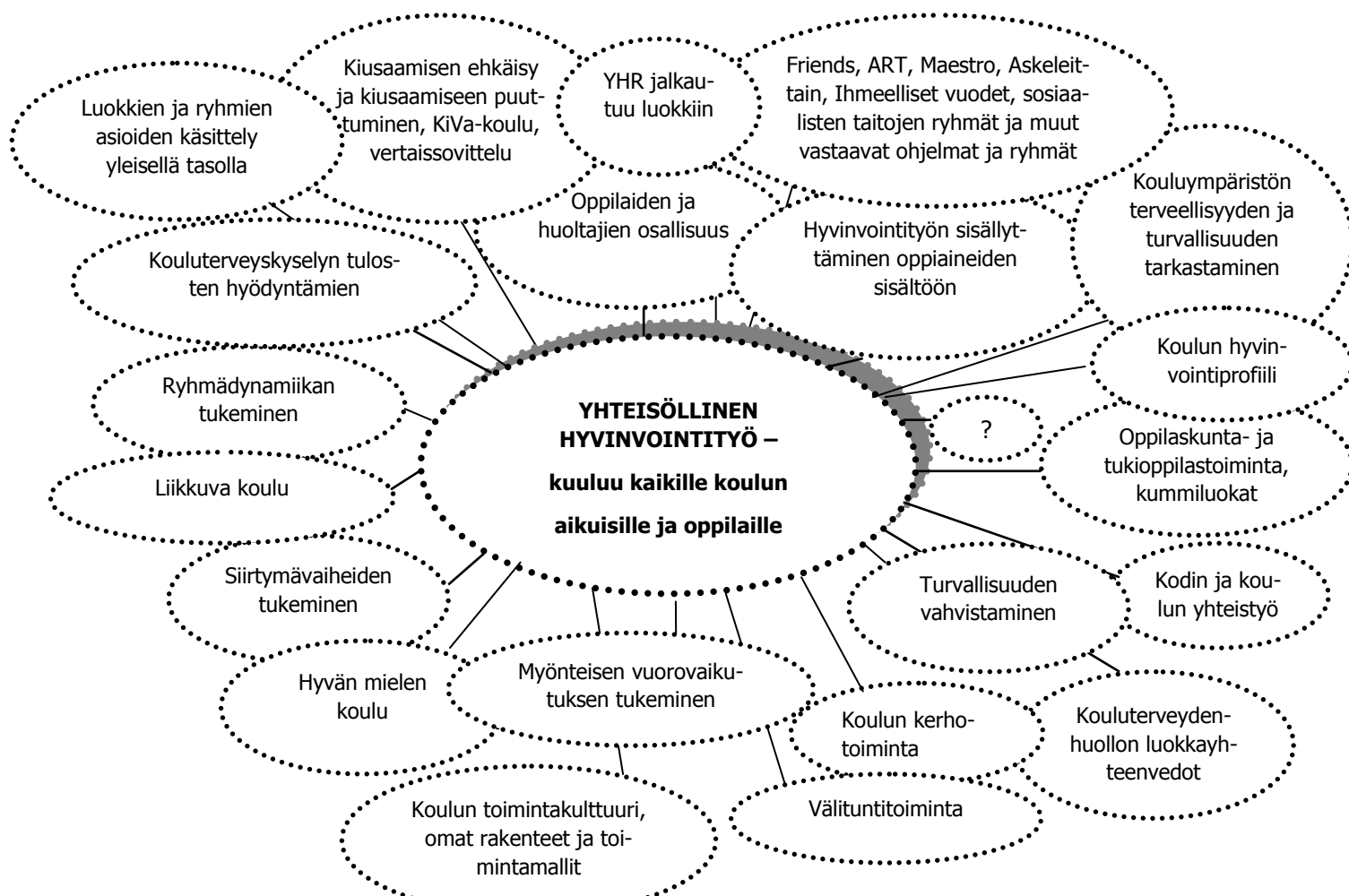
Yhteisöllisen hyvinvointiryhmän keskeisiä tehtäviä ovat:

- koulukohtaisen oppilashuoltosuunnitelman laadinta
- yhteisöllisen hyvinvointityön kehittäminen ja koordinointi
- oppilaiden ja huoltajien osallistumisen mahdollistaminen koulukohtaisen oppilashuoltosuunnitelman laadintaan ja oppilashuolto- ja hyvinvointityöhön yleensä
- yhteistyön koordinointi koulun ulkopuolisten tahojen kanssa
- oppimisympäristön kehittäminen
- koulun lukuvuosisuunnitelman valmistelu oppilashuollon osalta
- kodin ja koulun välisen oppilashuollollisen yhteistyön kehittäminen ja seuranta
- lakisääteisten hyvinvointiin liittyvien muiden mahdollisten suunnitelmien laadinta

Vantaalla yhteisöllisessä hyvinvointiryhmässä ei käsitellä yksittäisten oppilaiden asioita tunnisteellisesti, vaan siellä voidaan käsitellä esim. kouluterveyskyselyn tuloksia, oppilaiden ja huoltajien osallisuuden vahvistamista tai luokan ilmapiiriasioita. Oppilaita on hyvä kuulla esim. kyselyllä tietyistä teemoista kuten kiusaaminen ja tulosten perusteella koulussa suunnitellaan miten kiusaamista ehkäistään ja siihen puututaan.

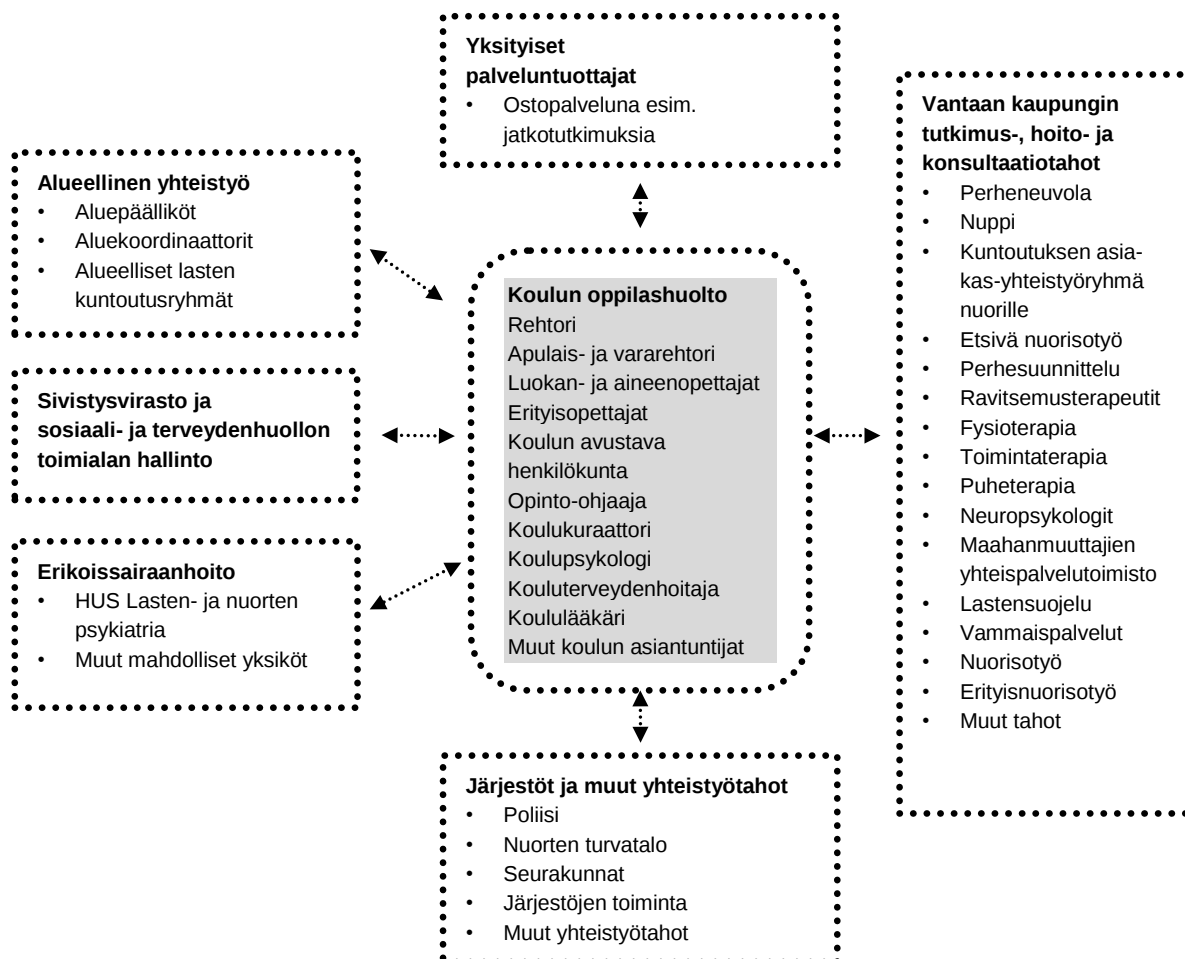
Koulun yhteisöllinen hyvinvointiryhmä (YHR) nostaa joka lukuvuosi muutaman kehittämiskohteen yhteisöllisestä hyvinvointityöstä koulukohtaisessa oppilashuoltosuunnitelmassaan. Koulukohtaisessa oppilashuollonsuunnitelmassa on myös kuvaus siitä, miten koulu vahvistaa oppilaiden ja huoltajien osallisuutta oppilashuollossa.

Kuva 2: Esimerkkejä yhteisöllisestä hyvinvointityöstä Vantaan perusopetuksessa
Kuva korvataan tekstillä: Perusopetuksen oppilashuollon käsikirjassa on esimerkkejä yhteisöllisestä hyvinvointityöstä.

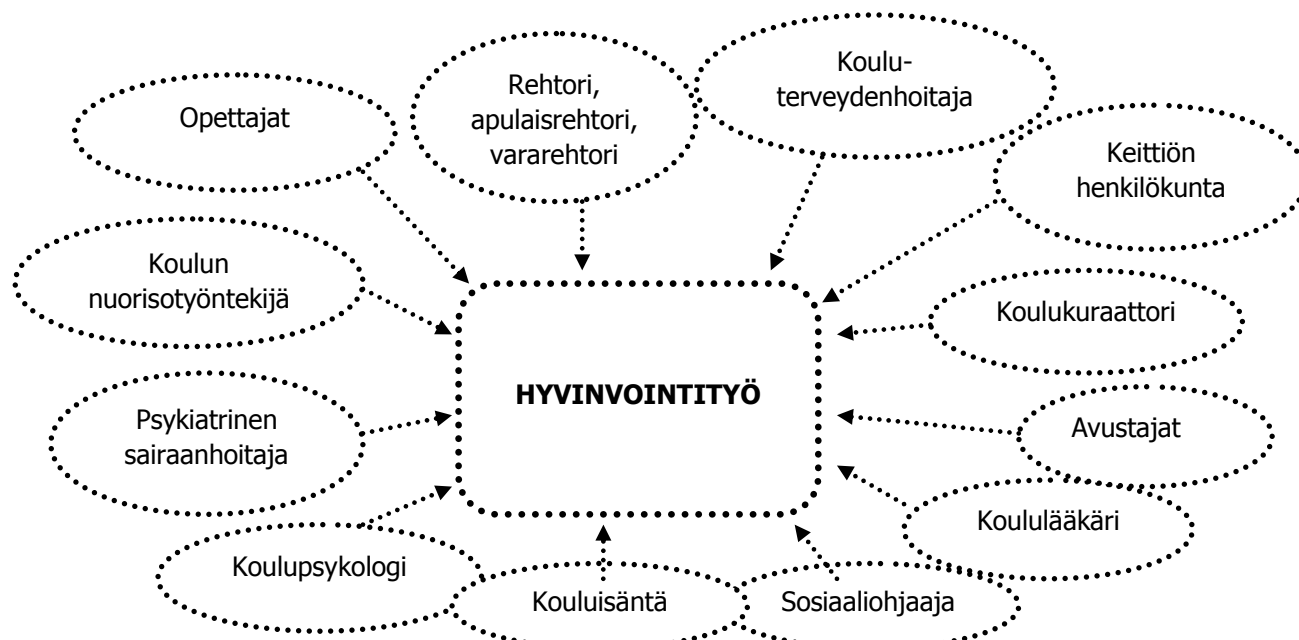
Vantaalla oppilashuoltoa toteutetaan yhteistyössä sosiaali- ja terveystoimen sekä muiden hoitavien ja kuntouttavien tahojen kanssa. Oppilashuoltoon osallistuvat soveltuvin osin myös muut yhteistyötahot.

Kuva 2: Oppilashuollon yhteistyö Vantaalla kaupungin, alueen ja koulun tasolla

Oppilashuollon toteuttaminen kuuluu kaikille kouluyhteisössä työskenteleville aikuisille ja oppilashuoltotyöstä vastaaville viranomaisille. Kuvassa 4 on kuvattu eri ammattikuntia, joita Vantaan eri kouluilla työskentelee hyvinvointityön toteuttamiseksi. Kuva poistetaan koska asia on jo kerrottu tekstissä.

Kuva 4: Hyvinvointityö kuuluu kaikille koulun aikuisille

Iltapäivätoiminta ja koulun kerhotoiminta tukevat lapsen kokonaisvaltaista hyvinvointia ja koulunkäyntiä. Aamu- ja iltapäivätoiminnan henkilöstö voi osallistua tarpeen mukaan lasta koskeviin koulun neuvotteluihin huoltajien luvalla.

Vantaan oppilashuollon palveluiden sisällöistä (koulupsykologin, koulukuraattorin ja kouluterveydenhoitajan ja -lääkärin palvelut) on linjattu seuraavaa kerrottu oppilashuollon käsikirjassa:

Koulupsykologin tehtäviä oppilashuollossa:

Koulupsykologi on psykologisen kehityksen, psyykkisen hyvinvoinnin ja oppimisen psykologian asiantuntija. Hänen työtehtäviinsä kuuluu keskeisesti:

Yhteisöllisen hyvinvointiryhmän ja monialaisen asiantuntijaryhmän toimintaan osallistuminen:

- toimii oman alan asiantuntijana koulujensa yhteisöllisessä hyvinvointiryhmässä ja monialaisissa asiantuntijaryhmissä sovitusti
- osallistuu oppilaskohtaisten tukitoimien suunnitteluun ja seurantaan sovitusti

Yhteisötason työ:

- toimii psykologisena asiantuntijana oppilaan kehitykseen ja oppimiseen liittyvissä asioissa ja antaa tarvittaessa konsultaatiota muille työntekijöille
- osallistuu vanhempainiltoihin ja koulutustilaisuuksiin sovittaessa
- seuraa luokkatilanteita tarpeen mukaan

Asiakastyö:

- osallistuu neuvotteluihin oppilaiden, huoltajien ja yhteistyötahojen kanssa
- tekee oppilaille psykologisia arviointoja ja tutkimuksia (oppimisen arviointi ja osin alustavat tunne-elämän arviot)
- tukitapaa oppilaita oppilaan kokonaistilanteen sekä tunne-elämän ja mielenterveyden ongelmien kartoittamiseksi. Tekee tarvittaessa jatkohoitoon ohjauksen.
- osallistuu oppilaiden tukitoimien suunnitteluun
- tekee monialaista yhteistyötä koulun sisällä sekä koulun ulkopuolisten tahojen kanssa
- ohjaa ja neuvoa huoltajia oppilaan koulunkäyntiin liittyvissä asioissa

Kriisityö:

- toimii koulunsa kriisiryhmän jäsenenä kriisivalmiuden suunnittelussa ja kriisityön toteuttamisessa

Asiantuntijatyö:

- osallistuu sovitusti omien koulujen ulkopuolisiin työryhmiin
- osallistuu yhteistyöpalaveriin
- välittää kouluelämän ja oppilashuollon tuntemusta yhteistyötahoille

Koulukuraattorin tehtäviä oppilashuollossa:

Koulukuraattorin tehtävänä on tukea ja helpottaa lapsen koulunkäyntiä sosiaalityön keinoin. Koulukuraattorin työn keskiössä on oppilas ja hänen lähiverkostonsa. Koulukuraattorin toimintaa ohjaa lapsen edun näkökulma.

Yhteisöllisen hyvinvointiryhmän ja monialaisen asiantuntijaryhmän toimintaan osallistuminen:

- toimii sosiaalityön asiantuntijana koulun yhteisöllisessä hyvinvointiryhmässä
- osallistuu oppilaiden tukitoimien suunnitteluun ja seurantaan

Yhteisötason työ:

- työskentelee luokissa ja oppilasryhmissä opettajan kanssa yhteistyössä mahdollisuuksien mukaan
- osallistuu sovittaessa vanhempainiltoihin ja koulutustilaisuuksiin

Asiakastyö:

- selvittää oppilaiden tuen tarvetta ja järjestää tukitoimia oppilaille
- tukee oppilasta sosiaalityön menetelmiä käyttäen. Tukikäynneistä sovitaan huoltajien kanssa.
- antaa ohjausta ja neuvontaa oppilaalle ja hänen perheelleen
- tekee moniammatillista verkostotyötä oppilaan luonnollisessa verkostossa ja viranomaisverkostossa

Kriisityö:

- toimii koulunsa kriisiryhmän jäsenenä kriisivalmiuden suunnittelussa ja kriisityön toteuttamisessa

Asiantuntijatyö:

- osallistuu sovittaessa koulujen ulkopuolisiin työryhmiin
- antaa pyydettyä lausuntoja muille viranomaisille (mm. sosiaalinen selvitys)
- osallistuu yhteistyöpalaveriin oppilaiden asioissa
- tiedottaa palveluista esim. vanhempainilloissa
- välittää oppilashuollon ja kouluelämän tuntemusta muille yhteistyötahoille

Kouluterveydenhoitajan tehtäviä oppilashuollossa:

Kouluterveydenhoitaja on ennaltaehkäisevän terveydenhuollon asiantuntija.

Yhteisöllisen hyvinvointiryhmän ja monialaisen asiantuntijaryhmän toimintaan osallistuminen:

- toimii ennaltaehkäisevän terveydenhuollon asiantuntijana koulun yhteisöllisessä hyvinvointiryhmässä
- osallistuu oppilaiden tukitoimien suunnitteluun, arviointiin, toteuttamiseen ja seurantaan terveydenhuollon näkökulmasta

Yhteisötason työ:

- terveydenhoitajan tehtävänä on tuoda esille terveydenedistämisen näkökulma koko kouluyhteisön tasolla
- osallistuu vanhempainiltoihin
- tekee luokkayhteenvedot laaja-alaisista terveystarkastuksista
- vastaa omalta osaltaan koulun terveellisuuden ja turvallisuuden tarkastuksista kolmen vuoden välein

Yksilötyö:

- laajat terveystarkastukset 1., 5., ja 8. luokan oppilaille
- määräaikaisten terveystarkastukset valmistavan luokan, 2., 3., 4., 6., 7. ja 9. luokan oppilaille
- äkillisesti koulupäivän aikana sairastuneiden oppilaiden ensiapu ja hoitoonohjaus
- koulutapaturmien ennaltaehkäisy, hoidon tarpeen arviointi, ensiapu ja hoitoonohjaus
- terveystarkastuskäynnit
- konsultatiivinen työ
- puhelinneuvonta oppilaan terveyteen ja sairauteen liittyvissä asioissa

Kriisityö:

- toimii koulussa kriisityöryhmän jäsenenä

Asiantuntijatyö:

- tiedottaa palveluista esim. vanhempainilloissa ja Wilma- ja Fronter-tietojärjestelmien kautta
- osallistuu eri hallintokuntien yhteisiin työryhmiin (esim. kuntoutustyöryhmä)
- voi osallistua tarvittaessa asiantuntijoina sivistystoimen/perusopetuksen työryhmiin (esim. lääkehoidontyöryhmä)

Koululääkärin tehtäviä oppilashuollossa:

Koululääkäri on ennaltaehkäisevän terveydenhuollon lääketieteellinen asiantuntija.

Yhteisöllisen hyvinvointiryhmän ja monialaisen asiantuntijaryhmän toimintaan osallistuminen:

- voi toimia ennaltaehkäisevän terveydenhuollon lääketieteellisenä asiantuntijana koulun yhteisöllisessä hyvinvointiryhmässä
- osallistuu tarpeen mukaan oppilaiden tukitoimien suunnitteluun, arviointiin, toteuttamiseen ja seurantaan lääketieteellisestä näkökulmasta

Yhteisötason työ:

- voi tarpeen mukaan osallistua vanhempainiltoihin
- voi osallistua luokkayhteenvedojen laadintaan laaja-alaisissa terveystarkastuksissa
- terveydenedistämistyö kouluyhteisössä

Yksilötyö:

- laajat terveystarkastukset 1., 5., ja 8. luokan oppilaille
- koulutapaturmien ennaltaehkäisy
- seurantakäynnit
- konsultatiivinen työ

- puhelinneuvonta oppilaan terveyteen ja sairauteen liittyvissä asioissa

Kriisityö:

- voi osallistua koulun kriisityöhön

Asiantuntijatyö:

- osallistuu tarvittaessa eri hallintokuntien yhteisiin työryhmiin (esim. kuntoutus-työryhmä)
- voi osallistua tarvittaessa asiantuntijoina sivistystoimen/perusopetuksen työryhmiin (esim. lääkeshoidontyöryhmä)

Koulun muiden ammattiryhmien tehtäväkuvia oppilashuollossa on avattu Vantaan perusopetuksen oppilashuollon käsikirjassa.

Määräaikojen toteuttaminen Vantaalla koulupsykologin, koulukuraattorin ja kouluterveydenhoitajan palveluille:

Oppilaalle järjestetään mahdollisuus keskusteluun henkilökohtaisesti koulupsykologin tai kuraattorin kanssa viimeistään seitsemäntenä koulun työpäivänä sen jälkeen kun oppilas on tätä pyytänyt. Kiireellisessä tapauksessa mahdollisuus keskusteluun järjestetään samana tai seuraavana koulun työpäivänä. Mahdollisuus keskusteluun järjestetään oppilaalle myös oppilaan huoltajan tai muun henkilön yhteydenoton perusteella, jollei kyseessä ole yhteydenottajan neuvonta ja ohjaus tai jos keskustelun järjestäminen on muusta syystä ilmeisen tarpeetonta.

Koulukuraattorilla ja koulupsykologilla on omat osaamisalueensa, mutta akuuteissa tilanteissa kummalla tahansa on oltava kyky tarttua ja hoitaa kiireellistä oppilaan asiaa. Lastensuojelullisissa huolissa arvioidaan yhteydenotto lastensuojeluun. Määräaikojen toteuttamista on tarkemmin määritelty Vantaan oppilashuollon käsikirjassa.

Kouluterveydenhoitajalla on koululla akuuttivastaanottoaika terveydenhoitajan vastaanottopäivänä (30–60 minuuttia). Tällöin oppilaat voivat hakeutua kouluterveydenhoitajan vastaanotolle ilman ajanvarausta. Koulutapaturmissa ja äkillisesti koulupäivän aikana sairastunut oppilas pääsee tarvittaessa terveydenhoitajan vastaanotolle välittömästi terveydenhoitajan vastaanottopäivänä, mikäli vamman tai sairauden luonne edellyttää terveydenhuollon ammattihenkilön arviointia tai hoitoa. Terveydenhoitaja tekee hoidon tarpeen arvion, hoitaa tai ohjaa oppilaan jatkohoitoon. Mikäli kouluterveydenhoitajalla ei ole vastaanottoa koululla äkillisen tarpeen ilmetessä, oppilaan huoltajat ohjataan viemään oppilas terveyskeskukseen.

Oppilashuollosta tiedottaminen:

Koulun tehtävänä on huolehtia siitä, että oppilaat, huoltajat, koulun henkilöstö ja muut yhteistyötahot saavat tarvitsemansa tiedon oppilashuollon palveluista ja toiminnasta. Tiedotuskanavia ovat esim. lukuvuositiedote, sähköiset tiedotuskanavat (mm. Wilma, koulun omat kotisivut), paperitiedotteet ja suullinen tiedottaminen. Koulun oppilailla tulee olla riittävä tieto siitä, mitä oppilashuolto on, mitä oppilashuollon palveluita oppilailla on käytössä ja miten palveluihin halutessaan pääsee.

Oppilashuollon arviointi koulun tasolla:

Vantaalla oppilashuoltoa arvioidaan koulussa seuraavasti:

- Yhteisöllinen hyvinvointiryhmä (YHR) suunnittelee omaa toimintaansa vähintään kerran lukuvuodessa
- Yhteisöllinen hyvinvointiryhmä (YHR) arvioi omaa toimintaansa vähintään kerran lukuvuodessa
- Koulun henkilökunta arvioi koulunsa oppilashuollon toteutumista säännöllisesti vähintään kerran lukuvuodessa
- Koulut osallistuvat arviointeihin, jotka tehdään koulutuksen järjestäjän (Vantaan kaupunki) tai muun sellaisen tahon toimesta, jolla on lakisääteinen oikeus arvioinnin toteuttamiseen.

Koulukohtainen oppilashuoltosuunnitelma⁴⁰

Opetuksen järjestäjä vastaa siitä, että oppilashuollon toteuttamista, arviointia ja kehittämistä varten laaditaan koulukohtainen oppilashuoltosuunnitelma. Suunnitelma on laadittava yhteistyössä koulun henkilöstön, oppilaiden ja heidän huoltajiensa kanssa. Oppilashuoltosuunnitelma voi olla myös kahden tai useamman koulun yhteinen. Suunnitelma tarkistetaan vuoden kuluessa siitä, kun kunnan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on tarkistettu. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma hyväksytään kunkin kunnan kunnanvaltuustossa ja tarkistetaan vähintään kerran neljässä vuodessa.⁴¹

Oppilashuoltosuunnitelmaa laadittaessa sovitaan menettelytavoista, joilla koulun henkilöstö, lapset ja huoltajat sekä tarvittavilta osin yhteistyötahot perehdytetään suunnitelmaan. Samalla sovitaan suunnitelmasta tiedottamisesta edellä mainituille.

Koulukohtaiseen oppilashuoltosuunnitelmaan sisällytetään seuraavat asiat:

1. Oppilashuollon kokonaistarve ja käytettävissä olevat oppilashuoltopalvelut⁴²

Oppilashuoltosuunnitelmassa esitetään arvio koulun oppilashuollon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista oppilashuoltopalveluista niiden yhdenvertaisen saatavuuden varmistamiseksi ja toiminnan tarkoituksenmukaiseksi kohdentamiseksi. Oppilashuollon kokonaistarve ja käytettävissä olevien oppilashuoltopalvelujen määrä ilmoitetaan sen mukaisena, mitä ne ovat suunnitelmaa valmisteltaessa. Arviota voidaan tarpeiden muuttuessa tarkistaa.

Arvio oppilashuollon kokonaistarpeesta tukee koulun käytettävissä olevien resurssien kohdentamista yhteisölliseen ja yksilökohtaiseen oppilashuoltotyöhön sekä oppilashuollon yhteistyöhön. Arviossa otetaan huomioon oppilashuollon seurannassa, kehittämisessä ja toteuttamisessa vaadittava opetushenkilöstön ja oppilashuollon palveluiden asiantuntijoiden työpanos. Arviossa hyödynnetään monipuolisesti lasten ja nuorten terveyttä ja hyvinvointia sekä elinoloja koskevaa seurantatietoa. Lisäksi huomioidaan kouluyhteisön ja -ympäristön tarpeet, asuinalueen erityispiirteet sekä tehostettua ja erityistä tukea tarvitsevien oppilaiden määrä koulussa. Arvion valmistelussa otetaan huomioon myös oppilailta ja huoltajilta sekä opetus- ja oppilashuoltohenkilöstöltä saatava tieto.

⁴⁰ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 §

⁴¹ Lastensuojelulaki 12 § 1 mom.

⁴² Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 § 2 mom. 1-kohta

Oppilashuoltosuunnitelmaan sisällytetään arvio koulun käytettävissä olevista oppilashuolto-palveluista, joita ovat kouluterveydenhuolto- sekä psykologi- ja kuraattoripalvelut. Lisäksi suunnitelmassa kuvataan

- oppilashuollon palveluiden järjestäminen ja sen edellyttämä työn- ja vastuunjako sekä palvelujen toteuttamisessa tarvittava yhteistyö sekä
- oppilashuollon palveluiden kohdentaminen yksittäisiin oppilaisiin, kouluyhteisöön ja yhteistyöhön liittyviin tehtäviin sekä oppilashuollon kehittämiseen ja seurantaan.

Vantaalla oppilashuollon palvelut (sisältävät koulupsykologi-, kuraattori- ja kouluterveydenhuollon palvelut) resursoidaan ja kohdennetaan kaupunkitasoisesti. Koulun rehtori suunnittelee yhdessä yhteisöllisen hyvinvointiryhmän kanssa koulun saaman resurssin käytön ja arvioi sen kohdentumisen tarkoituksenmukaisuuden.

Vantaalla on 20.9.2015 seuraava mitoitus oppilashuollon palveluissa koulupsykologin, koulukuraattorin, kouluterveydenhoitajan ja koululääkärin osalta:

- Koulupsykologi: n. 943 oppilasta / työntekijä. Yhdellä koulupsykologilla on keskimäärin 2 toimipistettä.
- Koulukuraattori: n. 780 oppilasta /työntekijä. Yhdellä koulukuraattorilla on keskimäärin 2 toimipistettä.
- Kouluterveydenhoitaja: n. 606 oppilasta/ työntekijä. Yhdellä terveydenhoitajalla on keskimäärin 2 toimipistettä.
- Koululääkäri: n. 4000 oppilasta/työntekijä. Yhdellä lääkäriellä on useita toimipisteitä.

Vantaalla koulu kuvaa seuraavat kohdat koulukohtaiseen oppilashuoltosuunnitelmaan:

- Oppilashuollon palveluiden kohdentaminen yksittäisille oppilaille, kouluyhteisöön ja yhteistyöhön liittyviin tehtäviin sekä oppilashuollon kehittämiseen ja seurantaan.
- Menettelytavat, joilla koulun henkilöstö, lapset ja huoltajat sekä tarvittavilta osin yhteistyötahot perehdytetään koulukohtaiseen oppilashuoltosuunnitelmaan. Samalla sovitaan suunnitelmasta tiedottamisesta edellä mainituille.

2. Yhteisöllinen oppilashuolto ja sen toimintatavat⁴³

Oppilashuoltosuunnitelmassa kuvataan yhteisöllisen oppilashuollon kokonaisuus, josta ilmenee

- yhteisöllisen oppilashuollon järjestäminen ja sen toimintatavat kouluyhteisön ja -ympäristön terveellisyys, turvallisuuden ja hyvinvoinnin edistämiseksi.

⁴³ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 § 2 mom. 2-kohta

Tämän lisäksi oppilashuoltosuunnitelmassa kuvataan

- koulukohtaisen oppilashuoltoryhmän toimintatavat ja käytännöt
- yhteistyö koulun ulkopuolisten lasten ja nuorten hyvinvointia edistävien tahojen kanssa yhteisöllisen oppilashuollon kehittämisessä
- yhteistyö oppilaan ohjauksessa, koulutuksen siirtymävaiheissa sekä jatko-opintojen suunnittelussa

Vantaalla jokainen koulu valitsee vähintään kaksi yhteisöllisen hyvinvoinnin kehittämiskohdetta lukuvuosittain. Nämä kehittämiskohteet koulu kirjaa koulukohtaiseen oppilashuoltosuunnitelmaan. Koulukohtaisessa oppilashuoltosuunnitelmassa koulu kuvaa koulukohtaisen yhteisöllisen hyvinvointiryhmän toimintatavat ja käytännöt.

~~Lukuvuosisuunnitelmaan koulu kirjaa yhteisöllisen hyvinvointiryhmän kokoonpanon, kokoontumiskäytännöt sekä muut oppilashuollosta kysytyt asiat.~~

Koulu tarkentaa koulukohtaisessa oppilashuoltosuunnitelmassa, keiden ulkopuolisten tahojen kanssa ja millä tavalla yhteisöllistä oppilashuoltoa kehitetään.

Yhteistyö oppilaan ohjauksessa sekä jatko-opintojen suunnittelussa:

Oppilashuollon näkökulmasta oppilaan ohjauksen tavoitteena on, että oppilaat saavat tarvitsemansa tuen ja ohjauksen opintojen eri vaiheissa.

Oppilashuolto tukee yhteisöllisesti oppilaiden opintojen edistymistä koko koulun tasolla ja miettii tarvittavia resursseja erityisesti ennaltaehkäisyyn ja oppilaitosyhteisön hyvinvoinnin kannalta.

Yksittäisen oppilaan kohdalla monialainen asiantuntijaryhmä tukee tarvittaessa oppilasta koulunkäynnissä ja opintoja koskevissa valinnoissa ja tulevaisuuden suunnittelussa. Perusopetuksesta jatko-opintoihin siirtymisen asioita voidaan pohtia myös konsultatiivisesti opetushenkilökunnan ja oppilashuollon henkilökunnan kanssa niiltä osin kuin se on opetuksen järjestämisen kannalta välttämätöntä.

Yhteishaun tulosten julkaisemisen jälkeen oppilaanohjaaja ottaa yhteyttä nuoreen, joka ei ole saanut opiskelupaikkaa. Nuoren tuen tarpeesta riippuen nuoren yhteyshenkilöksi on voitu sopia myös koulun oppilashuollon muu asiantuntijajäsen. Ilman opiskelupaikkaa jäänyt nuori ohjataan hakemaan lisäopetukseen, ammattistarteille taikka ammatillisiin opintoihin valmistaviin ryhmiin, yhteishaussa vapaiksi jääneisiin paikkoihin tai hänet ohjataan muuhun tuen tarpeen mukaisiin palveluihin. ~~Tarvittaessa nuori voi saada tukea myös Kipinä-työryhmästä.~~

Koulutukselliset siirtymävaiheet:

Kun oppilas siirtyy esiopetuksesta kouluun, perusopetuksen sisällä koulusta kouluun tai perusopetuksesta toiselle asteelle tuetaan hänen siirtymävaihettaan turvallisuuden tunteen ja oppilashuollollisen jatkuvuuden varmistamiseksi. Siirtymävaiheissa on turvattava, että tieto oppilaan tarvitsemasta tuesta siirtyy uuteen kouluun. Näin oppilaan tarvitsemaa tukea voidaan suunnitella ja toteuttaa heti myös hänen uudessa koulussa. Siirtymävaiheissa on tarkoituksenmukaista välittää tietoa myös oppilaan vahvuuksista.

Vantaalla on käytössä yhtenäiset siirtymävaiheen mallit, joista on laadittu erilliset asiakirjat ja ohjeistukset. Tiedonsiirto tapahtuu yhteistyössä oppilaan ja huoltajien kanssa. Tiedonsiirrossa saatua tietoa koulut voivat käyttää tarvittaessa esim. ryhmien muodostamiseen, oppilaan tukitoimien suunnitteluun ja oikeaan kohdentamiseen sekä muiden oppilashuollollisten palvelujen järjestämiseen.

1.—Esiopetuksesta kouluun:

Kun lapsi siirtyy esiopetuksesta kouluun, tulee pyytää huoltajan yksilöity suostumus siihen, että koululle voidaan siirtää oppilashuollon asiakasrekisteristä sellaiset salassa pidettävät tiedot, jotka ovat tarpeellisia oppilashuollon jatkuvuuden kannalta. Sen sijaan opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömät tiedot toimitetaan salassapidon estämättä kouluun. Opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömät tiedot voidaan antaa myös koulun pyynnöstä.

2.—Perusopetuksen ja aamu- ja iltapäivätoiminnan välinen tiedonsiirto:

Perusopetuksesta ja siihen liittyvästä oppilashuollosta vastaavat henkilöt voivat luovuttaa aamu- ja iltapäivätoiminnan vastaaville henkilöille toiminnan asianmukaisen järjestämisen edellyttämät välttämättömät tiedot. Jos lapsi siirtyy toisen opetuksen järjestäjän järjestämään aamu- ja iltapäivätoimintaan, aikaisemman järjestäjän on salassapitosäännösten estämättä viipymättä toimitettava opetuksen tai toiminnan järjestämisen kannalta välttämättömät tiedot. Vastaavat tiedot voidaan antaa myös uuden opetuksen järjestäjän pyynnöstä.

3.—Koulusta kouluun:

Kun oppilas siirtyy Vantaalla koulusta kouluun, tiedonsiirto toteutetaan siirtymävaiheeseen laaditun ohjeistuksen mukaisesti.

Jos oppilas siirtyy Vantaan peruskoulusta toisen opetuksen tai koulutuksen järjestäjän opetukseen tai koulutukseen, tulee pyytää oppilaan tai tarvittaessa hänen huoltajansa yksilöity suostumus siihen, että uudelle opetuksen järjestäjälle voidaan siirtää oppilashuollon asiakasrekisteristä sellaiset salassa pidettävät tiedot, jotka ovat tarpeellisia oppilashuollon jatkuvuuden kannalta. Sen sijaan opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömät tiedot toimitetaan salassapidon estämättä viipymättä toiselle opetuksen järjestäjälle. Opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömät tiedot voidaan antaa myös uuden opetuksen tai koulutuksen järjestäjän pyynnöstä.

4.—Perusopetuksesta toiselle asteelle:

Yksilökohtaisen oppilashuollon salassa pidettävät tiedot voidaan oppilaalta tai tarvittaessa hänen huoltajaltaan pyydettävällä yksilöidyllä suostumuksella siirtää uudelle koulutuksen järjestäjälle. Suostumuksen pyytää perusopetuksen järjestäjä (lähettävä taho) ja tietojen siirto koskee sellaisia salassa pidettäviä tietoja, jotka ovat tarpeellisia opiskelu- ja koulutuksen jatkuvuuden kannalta. Sen sijaan opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömät tiedot toimitetaan salassapidon estämättä viipymättä lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen järjestäjälle. Vastaavat tiedot voidaan antaa myös uuden opetuksen tai koulutuksen järjestäjän pyynnöstä.

Lisäopetus on perusopetuslain alaista toimintaa, jolloin oppilashuollon salassa pidettävä tieto ja opetuksen järjestämisen kannalta välttämätön tieto siirretään kuten perusopetuksen sisällä.

- yhteistyö ja käytänteet kouluympäristön terveellisyden ja turvallisuuden sekä kouluyhteisön hyvinvoinnin tarkastuksissa

Oppilaan terveyden edistämiseksi kouluyhteisön ja opiskeluympäristön terveellisyys ja turvallisuus tarkastetaan säännöllisesti ja Vantaalla sitä kutsutaan opiskeluympäristön arvioinniksi. Tarkastus tehdään yhteistyössä koulun ja sen oppilaiden, kouluterveydenhuollon, terveystarkastajan, henkilöstön työterveyshuollon, työsuojeluhenkilöstön ja tarvittaessa muiden asiantuntijoiden kanssa. Tarkastuksessa todettujen puutteiden korjaamista on seurattava vuosittain. Tarkemmin tarkastuksista on ohjeistettu koulun hyvinvointikansiossa.

- yhteistyö terveysneuvonnan ja terveystiedon opetuksen välillä

Terveysneuvonta toteutetaan yksilöllisesti, ryhmässä ja yhteisöllisesti. Neuvontatyöhön osallistuvat kouluterveydenhuolto, koulun terveystiedon opettajat ja muut sovitut opettajat ja yhteistyötahot.

- järjestyssäännöt

Koulun järjestyssäännöt tai muut koulussa sovellettavat järjestysmääräykset laaditaan yhdessä oppilaiden kanssa, niiden päivitys kirjataan koulun lukuvuosisuunnitelmaan ja ne sisällytetään koulun hyvinvointikansioon.

- poissaolojen seuraaminen, niistä ilmoittaminen ja niihin puuttuminen

Koulun opettajien tulee seurata säännöllisesti oppilaiden poissaoloja. Kun huoli poissaoloista herää, opettaja ottaa huolen puheeksi oppilaan, hänen huoltajiensa ja oppilashuollon henkilökunnan kanssa mahdollisimman varhain. Yhdessä pohditaan tarvittavia tukitoimenpiteitä ja seurataan niiden vaikutuksia suunnitelmallisesti. Koulu tiedottaa huoltajia siitä, miten koulu ilmoittaa oppilaan poissaoloista huoltajille ja ohjeistaa huoltajia miten heidän tulee ilmoittaa/selvittää lapsensa poissaolot.

Koulu määrittelee koulukohtaisessa oppilashuoltosuunnitelmassa miten koulu seuraa, ilmoittaa ja puuttuu poissaoloihin sekä ohjeistaa niistä huoltajia.

Poissaolojen seuraamiseen ja puuttumiseen on lisäohjeistusta Vantaan oppilashuollon käsikirjassa.

- tapaturmien ehkäiseminen sekä ensiavun järjestäminen ja hoitoonohjaus

Koulutapaturmien ehkäisyssä kouluympäristön terveellisyden ja turvallisuuden huomioiminen on ensisijaista. Tavoitteena on ennakoida ja hallita riskitilanteita. Koulutapaturmia seurataan, arvioidaan ja niistä kertynyttä tietoa hyödynnetään tapaturmien ehkäisyssä.

Opettajien, koulun muun henkilöstön ja oppilaiden on oltava selvillä siitä, miten toimitaan tapaturman sattuessa, minne oppilas ohjataan hoitoon ja kenelle tästä on ilmoitettava.

Koulutapaturmien ja äkillisesti sairaan oppilaan ensiapu, hoidon tarpeen arvio ja hoitoonohjaus kuuluvat terveydenhoitajalle silloin, kun hänellä on vastaanottopäivä koululla ja vamman tai sairauden laatu vaatii terveydenhoitajan arviota.

Jokaisessa koulussa tulee olla tarkoituksenmukainen ensiapuvälineistö ja sen kunnosta ja täydentämisestä huolehtivat koulu- ja terveydenhuoltohenkilöstö yhdessä. Koulun rehtorin tulee varmistaa, että koulun henkilökunnassa on riittävästi ensiaputaitoista henkilökuntaa.

Koulutapaturmien ehkäisyyn ja ensiapuun liittyvä ohjeistus on osa koulun hyvinvointikansiota. Tämä osio laaditaan kouluterveydenhuollon henkilöstön, koulun muun oppilashuollon, rehtorin ja koulun henkilöstön yhteistyönä.

- tupakkatuotteiden, alkoholin ja muiden päihteiden käytön ehkäiseminen ja käyttöön puuttuminen

Koulun aikuisten tulee puuttua koululaisten päihteiden käyttöön ja tehdä asiassa tarvittaessa yhteistyötä oppilashuoltohenkilöstön kanssa. Painopisteenä tulee olla ennalta ehkäisevä työ.

Tupakkatuotteet ja päihteet otetaan puheeksi jo alakoulussa, oppilaiden kehitystason mukaisesti. Oppilaiden päihteiden käyttö kartoitetaan 8. luokan laajassa terveystarkastuksessa.

Mikäli alaikäinen oppilas käyttää päihteitä, terveydenhoitaja ja/tai lääkäri puuttuvat alaikäisen päihteiden käyttöön, tekevät tarvittaessa lastensuojeluilmoituksen ja ohjaavat jatkohoitoon.

Vantaan oppilashuollon käsikirjassa on lisäohjeistusta päihteiden käytön ehkäisemiseksi ja käyttöön puuttumiseksi.

Koulun suunnitelma päihteiden käytön ehkäisemiseksi ja päihteiden käyttöön puuttumiseksi sisältyy koulun hyvinvointikansioon.

- koulukuljetusten odotusaikoja ja turvallisuutta koskevat ohjeet

Turvallinen koulumatka:

Oppilaalla on oikeus turvalliseen koulumatkaan. Koulu tukee oppilaan ikäkauden mukaisien valmiuksien kehittymistä, tavoitteena kyky toimia vastuullisesti ja turvallisesti liikenteessä muut liikkujat huomioiden. Lisäksi koulussa käydään läpi keskeiset liikennesäännöt ja koulumatkaan liittyvät erilaiset liikenneympäristöt sekä perustelut esimerkiksi sille, miksi pyörällä kulkevien oppilaiden tulee käyttää pyöräilykypärää.

Koulun tulee ryhtyä suunnitelman mukaisiin toimiin tietoonsa tulleesta koulussa tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta tai väkivallasta sekä ilmoittaa niihin syyllistyneen ja niiden kohteena olevan oppilaan huoltajalle. ~~Koulussa tai koulumatkalla sattuneen tapaturman hoito on oppilaalle maksutonta.~~

Koulun liikennejärjestelysuunnitelma:

Kouluissa noudatetaan Vantaan kaupungin liikenneturvallisuussuunnitelmaa. Sen mukaan koulujen tulee laatia liikennejärjestelysuunnitelma, jossa kartoitetaan alueen liikennejärjestelyihin liittyvät riskit sekä niiden poistamiseen tähtäävät toimenpitehdotukset. Liikennejärjestelysuunnitelmaan merkitään turvalliset nouto- ja tuontipaidat autolla kuljetettaville oppilaille.

Koulut tiedottavat syyslukukauden alkaessa huoltajille koulun liikennejärjestelyistä, pyöräilyohjeista sekä muista turvalliseen koulumatkaan liittyvistä ohjeista. Koulut tiedottavat liikennejärjestelyistä myös taksisyhtiöille, jotka hoitavat koulukuljetukset.

~~Maksuton koulukuljetus:~~

~~Oppilaan oikeus maksuttomaan koulukuljetukseen perustuu opetuslautakunnan päättämiin koulukuljetusperusteisiin sekä perusopetuslakiin. Koulukuljetusperusteita ovat mm. koulumatkan pituus ja vaarallisuus sekä terveydelliset syyt. Koulukuljetus järjestetään ensisijaisesti julkisilla kulkuvälineillä. Koulumatkan vaarallisuus arvioidaan sivistystoimessa opetuslautakunnan koulukuljetusperusteiden mukaisesti. Koulun tulee järjestää sivistystoimen järjestämää koulukuljetusta odottaville oppilaille valvonta sekä mahdollisuus ohjattuun toimintaan.~~

- suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä
- toiminta äkillisissä kriiseissä ja uhka- ja vaaratilanteissa

Seuraavassa määritellään kahden viimeksi mainitun suunnitelman tarkempi sisältö:

a. Suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä:⁴⁴

Oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä laaditaan suunnitelma. Siinä otetaan huomioon sekä oppilaiden keskinäiset että oppilaiden ja aikuisten väliset vuorovaikutussuhteet koulussa.

Suunnitelmassa kuvataan:

- kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän ehkäiseminen ja siihen puuttuminen

Kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän ehkäiseminen sekä siihen puuttuminen kuuluu kaikille kouluyhteisössä työskenteleville aikuisille. Jokaisella on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön, ja siksi jokaisen koulussa työskentelevien aikuisen on sitouduttava kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän tunnistamiseen ja niihin puuttumiseen. Tämä edellyttää:

- yhteisiä keskusteluja, joissa pohditaan koulun tärkeitä arvoja, jaetaan kokemuksia ja rakennetaan kouluun parhaiten sopivia toimintatapoja
- huomion kiinnittämistä koulun työskentelyilmapiiriin, kasvatuskulttuuriin ja esim. toisten hyväksymiseen ja kiusaamiseen liittyviin asenteisiin
- koulun yhteisöllisyyden tukemista

Jos kiusaamista, väkivaltaa tai häirintää esiintyy, on koulun suhtauduttava tilanteeseen vakavasti ja ryhdyttävä selvittämään asiaa ja puututtava siihen. Tämä tapahtuu joko koulun omin voimin tai koulun ja ulkopuolisten tahojen yhteistoimin tai ilmoittamalla asiasta lastensuojeluviranomaisille tai poliisille. Minkäänlaista kiusaamista, häirintää tai väkivaltaa ei koulussa hyväksytä.

Toimintaohjeet tilanteisiin, joissa epäillään väkivalta- ja seksuaalirikoksen tapahtuneen, löytyvät Vantaan oppilashuollon käsikirjasta.

⁴⁴Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 § 2. mom. 4-kohta ja perusopetuslaki 29 § 3 mom. (1267/2013)

Kiusaamisen ehkäiseminen ja siihen puuttuminen:

Kiusaamista voidaan ennaltaehkäistä keskustelemalla asiasta säännöllisesti oppilaiden kanssa. Myös huoltajien ja eri yhteistyötahojen kanssa on hyvä keskustella asiasta. Sekä oppilaiden että huoltajien on tiedettävä, kehen ottaa yhteyttä kiusaamistilanteissa, ja mitkä ovat koulussa sovitut toimintatavat kiusaamistilanteiden selvittämisessä ja puuttumisessa.

~~Vantaalla oppilashuollon käsikirjassa on kuvattu konkreettisia keinoja ja malleja kiusaamisen ehkäisemiselle ja siihen puuttumiselle.~~

Väkivallan ehkäiseminen ja siihen puuttuminen:

Väkivaltatilanteissa koululle ja sen oppilashuollolle ja kriisiryhmälle antavat tukea tarvittaessa myös sivistysviraston turvallisuusasiantuntija ja koulun oma poliisi/lähipoliisi. Vanhempainilloissa on hyvä käsitellä myös väkivaltaan ja aggressiiviseen käyttäytymiseen liittyviä teemoja.

Häirinnän ehkäiseminen ja siihen puuttuminen

Häirintä voi näyttäytyä epäasiallisena kohteluna tai puheena, joka voi sisältää sukupuolisuuteen liittyviä vihailevia ilmeitä, eleitä tai kaksimielistä puhetta tai ei-toivottuna fyysisenä kosketuksena. Kaikkien koulun aikuisten tulee puuttua häirintään ja häirinnän kokemuksiin kouluyhteisössä. Mikäli tapahtumaa selvitetessä herää huoli lapsesta, tehdään lastensuojeluilmoitus. Mikäli epäillään, että on tapahtunut rikos, tulee asia saattaa poliisiviranomaisen selvitettäväksi.

- edellä mainittujen asioiden käsittely yhteisö-, ryhmä- ja yksilötasolla

Vantaalla yhteisöllinen hyvinvointiryhmä suunnittelee koulussa kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän käsittelyn malleja niin yhteisö-, ryhmä- kuin yksilötasolla. Mikäli yksittäinen oppilas tarvitsee tukea ja asian yksilökohtaista käsittelyä, perustetaan hänen asioilleen monialainen asiantuntijaryhmä. Vantaan oppilashuollon käsikirjassa on lisää ohjeistusta asioiden käsittelyyn koulussa.

- yksilöllinen tuki, tarvittava hoito, muut toimenpiteet ja jälkiseuranta sekä teon tekijän että sen kohteena olevan osalta

Kiusaamista, väkivaltaa tai häirintää kokeneen tai niihin osallistuneen oppilaan tukena on ensisijaisesti oma luokanopettaja tai -valvoja. Oppilaiden, huoltajien ja opettajien tukena ovat oppilashuollon asiantuntijat.

Kiusaamiseen puuttumisessa on käytössä erilaisia toimintamalleja, ~~kuten vertaissovit-~~ ~~telu, kasvatuskeskustelu ja KiVa-koulu.~~ Kiusaamis-, rikos- tai riita-asia voidaan saattaa ~~myös Vantaan kaupungin sovittelutoimistoon hoidettavaksi.~~ Seuranta on tärkeää kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän ennaltaehkäisyssä ja puuttumisessa.

- yhteistyö huoltajien kanssa

Yhteistyössä huoltajien kanssa on tavoitteena luottamuksen ja turvallisuuden tunteen vahvistaminen. Sekä oppilaille että huoltajille korostetaan, että minkäänlaista kiusaamista, häirintää tai väkivaltaa ei koulussa hyväksytä. Huoltajia kannustetaan keskustelemaan lasten kanssa kiusaamisesta, häirinnästä ja väkivallasta ja osaltaan kannustaa oppilaita kertomaan niistä sekä kotona että koulussa jos sellaista on kokenut tai nähnyt.

- yhteistyö tarvittavien viranomaisten kanssa

Koulun yhteistyötahoja kiusaamis-, häirintä- ja väkivalta -asioissa voivat olla esim. sosiaali- ja terveystoimi, lastensuojelu, lähipoliisi, sivistysviraston turvallisuusasiantuntija, nuorisotoimi, mielenterveyspalvelut, perheneuvola ja erilaiset yhdistykset ja järjestöt. Jo kiusaamista ehkäisevässä työssä toimivien yhteistyöverkostojen luominen on erittäin tärkeää.

~~Jos kiusaaminen on johtanut fyysisen koskemattomuuden loukkaukseen, koulun on harkittava, voiko koulu hoitaa asian omin keinoin vai onko syytä kääntyä poliisiviranomaisten ja lastensuojeluviranomaisten puoleen. Pahoinpitelystä on varmintä ilmoittaa lastensuojelun lisäksi poliisille. Vantaan perusopetuksen, poliisin ja lastensuojelun yhteistyöhön on tehty oma erillinen ohjeistus joka on oppilashuollon käsikirjan liitteenä.~~

~~Lastensuojelulain 25 § säädetään, että henkilö joka on tehtävässään saanut tietää lapsesta, jonka hoidon ja huolenpidon tarve, kehitystä vaarantavat olosuhteet tai oma käyttäytyminen herättää huolen, on velvollinen viipymättä ilmoittaa siitä lastensuojeluviranomaisille. Kysymyksessä on ilmoitusvelvollisuus, jota ei voi laiminlyödä.~~

- suunnitelmaan perehdyttäminen ja siitä tiedottaminen henkilöstölle, oppilaille, huoltajille ja yhteistyötahoille sekä

Koulu kuvaa, miten se tiedottaa väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä suojaamisen suunnitelmasta oppilaita, huoltajia ja eri yhteistyötahoja. Rehtori vastaa henkilökunnan perehdyttämisestä suunnitelmaan.

- suunnitelman päivittäminen, seuranta ja arviointi

Tämä suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sisältyy koulun hyvinvointikansioon. Suunnitelma päivitetään vuosittain hyödyntäen seurannasta ja arvioinnista saatuja tietoja. Koulut täydentävät suunnitelmaan oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä konkreettisia kuvauksia siitä, miten koulussa toimitaan ennaltaehkäisyn, puuttumisen ja seurannan näkökulmasta.

b. Toiminta äkillisissä kriiseissä ja uhka- ja vaaratilanteissa

Oppilashuoltosuunnitelmassa määritellään toiminta äkillisissä kriiseissä, uhka- ja vaaratilanteissa. Kriisisuunnitelma valmistellaan yhteistyössä tarvittavien viranomaisten kanssa ottaen huomioon muut uhka-, vaara ja kriisitilanteita koskevat ohjeistukset kuten pelastussuunnitelma⁴⁵.

⁴⁵ Pelastuslaki (379/2011) 15 § ja valtioneuvoston asetus pelastustoimesta (407/2011) 1 ja 2 §

Suunnitelmassa kuvataan:

- kriisitilanteiden ehkäisy, niihin varautuminen ja toimintatavat äkillisissä kriisitilanteissa

Avoin ja luottamuksellinen vuorovaikutus sekä toimiva yhteistyö kouluyhteisössä, kodin ja koulun sekä muidenkin tahojen kanssa ennaltaehkäisee kriisitilanteiden syntymistä. Varautuminen kriisitilanteisiin luo turvallisuutta yhteisöön.

Kaikkien koulun tiloissa toimivien tahojen ja henkilöiden tulee olla perehtyneitä koulun kriisi- ja pelastusohjeisiin riittävässä määrin. Koulun rehtori vastaa siitä, että toimintaohjeet on saatettu tiedoksi kaikille koulun tiloissa toimiville tahoille ja henkilöille.

Jokaisella Vantaan koululla toimii *kriisiryhmä*, johon kuuluu rehtori, koulupsykologi, kouluterveydenhoitaja, koulukuraattori ja muita rehtorin johdolla nimettyjä koulun työntekijöitä. Koulun kriisiryhmä päivittää vuosittain koulun kriisisuunnitelman. Vantaalla jokainen kriisiryhmä kokoontuu vähintään kaksi kertaa lukuvuodessa ilman akuuttia kriisiä vahvistaakseen kriisiryhmän ryhmäytymistä ja harjoitellakseen ennalta mahdollisia kriisitilanteita.

Äkillisissä kriisitilanteissa koulun rehtorin on huolehdittava siitä, että koulun kriisiryhmän jäsenet saavat tiedon tapahtuneesta kriisistä mahdollisimman pian ja kriisiryhmä kutsutaan koolle arvioimaan, miten kriisitilanteessa toimitaan. Kriisiryhmä arvioi esim. jälkipuinnin tarpeen ja tarvittavan oppilashuollollisen tuen oppilaille ja koulun henkilöstölle. Kriisitilanteiden jälkipuinnissa on aina arvioitava myös koulussa toimivien yhteistyötahojen tarve siihen (esim. aamu- ja iltapäivätoimijat ja koulun kerhohohjaajat).

Perusopetuksen johtaja, opetuspäällikkö, aluepäälliköt johto, sivistystoimen turvallisuusasiantuntija, johtava koulupsykologi, työsuojeluhenkilöstö ja työterveyshuolto tukevat tarvittaessa kouluyhteisöä erilaisissa kriisitilanteissa. Turvallisuusasiantuntija auttaa tarvittaessa kouluja rikoksiin, väkivaltaan ja turvallisuuteen liittyvässä ennaltaehkäisevässä työssä, tilanteiden selvittämisessä, tilanteiden analysoimisessa ja tarvittavassa viranomaisyhteistyössä. Kriisityössä sosiaali- ja terveystoimen työntekijät (koulukuraattorit, kouluterveydenhoitajat ja –lääkärit, sosiaali- ja kriisipäivystys) ja esim. seurakunnat ovat usein keskeisiä kriisityön organisoimisessa ja käytännön toteuttamisessa.

- johtamisen periaatteet, yhteistyö sekä työn- ja vastuunjako kriisitilanteissa ja niihin varautumisessa

Kriisitilanteissa toimitaan normaaliolojen johtamisjärjestelmän mukaisesti. Tilanteen niin vaatiessa sivistystoimen johtoryhmästä muodostettava kriisiryhmä kokoontuu tilannekuvan muodostamiseksi ja tarvittavien tukitoimien käynnistämiseksi.

- sisäisen ja ulkoisen sekä koulun ja opetuksen järjestäjän välisen tiedottamisen ja viestinnän periaatteet

Koulun hyvinvointikansiossa sekä toimialan valmiussuunnitelmassa on tarkemmat ohjeistot häiriö- ja poikkeusolojen viestintää varten.

Viestintätoimet käynnistetään välittömästi kriisin havaitsemisen jälkeen.

Viestintää johtaa se viranomainen, jolla on vastuu toiminnan johtamisesta. Kaupunki vastaa omia palveluitaan koskevasta tiedottamisesta myös näissä tapauksissa. Toimialatasoisesta viestinnästä vastaa apulaiskaupunginjohtaja ja tulosaluetasoisesta perusopetuksen johtaja. Rehtori vastaa koulun toimintaan liittyvästä viestinnästä ja sen järjestämisestä. Rehtori tai hänen sijaisensa ilmoittaa asiasta välittömästi aluepäällikölle, turvallisuusasiantuntijalle tai viestintäpäällikölle, joista tiedon saanut vastaa tiedon levittämisestä ko. ryhmälle sekä muille tarpeellisille tahoille. Rehtori vastaa tiedon jakamisesta henkilöstölle ja paikallistason toimijoille.

Kriisissä viestintävastuu tulee keskittää määritellyille henkilöille yhdenmukaisen tiedon varmistamiseksi. Kriisin kohdatessa sovitaan selkeästi, kuka vastaa kustakin kohderyhmästä.

Asianmukaisesti hoidettu viestintä voi vähentää kriisin aiheuttamia haittoja ja estää väärin tietojen sekä huhujen leviämisen.

Vantaalla sivistystoimen viestintäpäällikkö auttaa vaikeiden asioiden viestinnässä medialle, huoltajille sekä henkilöstölle ja konsultoi tarvittavien toimenpiteiden suhteen.

- psykososiaalisen tuen ja jälkihoidon järjestäminen

Vantaalla kriiseihin liittyvän oppilaiden psykososiaalisen tuen ja jälkihoidon alkuarvioinnin järjestää koulun kriisiryhmä ja oppilashuolto. Jälkihoidon järjestämisen jälkeen on tärkeää turvata myös kriisityötä tehneiden oppilashuoltotyöntekijöiden mahdollisuus kriisin läpikäymiseen ~~esim. vertaispurulla tai työnohjauksella~~. Vantaalla koulupsykologit, koulukuraattorit ja kouluterveydenhoitajat tekevät kriisityötä omilla kouluillaan. Lisäksi Vantaalla toimii kriisityön tukiryhmä, joka on koottu em. ammattiryhmien kriisityön osaajista ja jotka tarvittaessa tulevat tueksi kriisityön hoitamisessa kriisikoululle. ~~Tukiryhmä kokoontuu säännöllisesti ja kehittää omia kriisityön valmiuksiaan ja kriisityön organisointia kouluyhteisöille.~~

Työntekijöiden jälkipuinnista vastaa työterveyshuolto. Esimiehet organisoivat jälkipuinnin työntekijöilleen.

Kouluyhteisöä kohdanneen järkytyksen jälkeen joku kriisiryhmän jäsenistä nimetään seuraamaan toipumista ja jatkohoidon toteutumista vähintään lukuvuoden loppuun.

- suunnitelmaan perehdyttäminen ja siitä tiedottaminen henkilöstölle, oppilaille, huoltajille ja yhteistyötahoille

Koulu kuvaa, miten se tiedottaa toiminnastaan kriiseissä ja uhka- ja vaaratilanteissa oppilaita, huoltajia ja eri yhteistyötahoja. Rehtori vastaa henkilökunnan perehdyttämisestä suunnitelmaan.

- toimintavalmiuksien harjoittelu sekä

Vantaalla koulun kriisiryhmä kokoontuu ilman akuuttia kriisiä vähintään kaksi kertaa lukuvuodessa, jolloin myös toimintavalmiuksia harjoitellaan kriisiryhmän kesken ja sovitusti koko koulussa.

- suunnitelman arviointi ja päivittäminen

Koulun kriisiryhmä arvioi ja päivittää suunnitelman vuosittain.

Tämä suunnitelma toiminnasta äkillisissä kriiseissä ja uhka- ja vaaratilanteissa sisältyy koulun hyvinvointikansioon. Koulut täydentävät suunnitelmaan toiminnasta äkillisissä kriiseissä ja uhka- ja vaaratilanteissa konkreettisia kuvauksia siitä, miten koulussa toimitaan ennaltaehkäisyä, akuutin tilanteen ja seurannan näkökulmasta.

3. Yksilökohtaisen oppilashuollon järjestäminen⁴⁶

Oppilashuoltosuunnitelmassa kuvataan yksilökohtaisen oppilashuollon kokonaisuus, josta ilmenee

- yksilökohtaisen oppilashuollon järjestäminen lapsen ja nuoren kehityksen, hyvinvoinnin ja oppimisen seuraamiseksi ja edistämiseksi sekä yksilöllisen tuen toteuttamiseksi

Vantaalla yksilökohtaista oppilashuoltoa ovat koulupsykologin, koulukuraattorin ja kouluterveydenhuollon palvelut. Näiden lisäksi yksittäisen opiskelijan tai tietyn oppilasryhmän tuen tarpeen selvittämiseen ja oppilashuollon palvelujen järjestämiseen liittyvät asiat käsitellään tapauskohtaisesti koottavassa monialaisessa asiantuntijaryhmässä.

Asiantuntijaryhmään voidaan nimetä asiantuntijoita jäseneksi vain opiskelijan tai ellei hänellä ole edellytyksiä arvioida annettavan suostumuksen merkitystä, hänen huoltajansa suostumuksella. Asiantuntijaryhmä nimeää keskuudestaan vastuuhenkilön.

Alaikäinen voi painavasta syystä kieltää huoltajaansa tai muuta laillista edustajaansa osallistumasta itseään koskevan asian käsittelyyn. Arvion oppilaan edun toteutumisesta tällaisessa tilanteessa tekee oppilashuollon henkilöstöön kuuluva sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilö.

Yksilökohtaisen oppilashuollon järjestäminen on kuvattu tarkemmin Vantaan oppilashuollon käsikirjassa.

Tämän lisäksi oppilashuoltosuunnitelmassa kuvataan

- yhteistyö kouluterveydenhuollon laajoissa terveystarkastuksissa

Ennen laajoja terveystarkastuksia luokanopettaja/ryhmänohjaaja on yhteydessä huoltajiin, jos hänellä on huoli oppilaan terveydentilasta. Tällöin huoltajien kanssa sovitaan mitä oppilaan terveydentilasta on hyvä välittää kouluterveydenhuoltajalle. Luokanopettaja/ryhmänohjaaja voi siirtää terveydenhoitajalle opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömän tiedon myös ilman huoltajien suostumusta.

Kouluterveydenhuolto tekee laajoista terveystarkastuksista luokkayhteenvedot, jotka käsitellään yhdessä luokanopettajan/ryhmänohjaajan kanssa. Tarvittaessa luokan tilanteesta keskustellaan yleisten ilmiöiden tasolla myös yhteisöllisessä hyvinvointiryhmässä. Yksittäisen oppilaan asioita ei luokkayhteenvedosta nosteta käsittelyyn YHR:ssä vaan tarvittaessa oppilaan asioille kootaan monialainen asiantuntijaryhmä. Monialaisen asiantuntijaryhmän vastuuhenkilö voi olla myös kouluterveydenhoitaja tai koululääkäri.

⁴⁶ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 § 2 mom. 2-kohta

- oppilaan sairauden vaatiman hoidon, erityisruokavalion tai lääkityksen järjestäminen koulussa

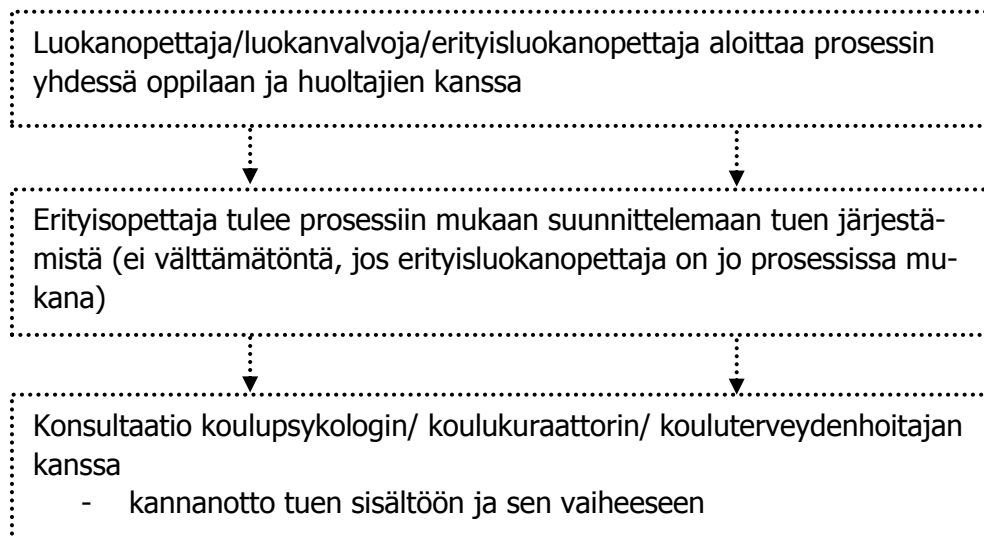
Hoito, erityisruokavalio tai lääkityksen järjestäminen oppilaalle sovitaan tapauskohtaisesti. Kouluterveydenhuolto osallistuu tarpeen mukaan oppilaan sairauden, erityisruokavalion tai lääkityksen vaatimien tukitoimien arviointiin ja tarvittaessa osaltaan niiden järjestämiseen.

- yhteistyö tehostetun ja erityisen tuen, joustavan perusopetuksen sekä sairaalaopetuksen yhteydessä

Perusopetuslain mukaan kolmiportainen tuki on käsiteltävä moniammatillisesti oppilashuollon kanssa. Vantaalla tämä tarkoittaa sitä, että käsittelyssä on mukana sosiaali- ja terveystoimen työntekijä opetushenkilökunnan lisäksi. Käytännössä koulun koulupsykologi, koulukuraattori, kouluterveydenhoitaja ja/tai koululääkäri ovat useimmiten mukana oppilashuollon edustajina kun kolmiportaista tukea käsitellään.

Vantaalla moniammatillisuus kolmiportaisen tuen käsittelyssä toteutetaan konsultatiivisena yhteistyönä. Oppilaan tarpeista riippuen konsultoidaan psykologia, kuraattoria tai terveydenhoitajaa, tarvittaessa kaikkia edellä mainittuja. Samaa mallia käytetään kaikissa erityisen tuen rakenteissa. Ohjeistuksissa pedagogisten asiakirjojen laadinnasta ja oppilashuollon käsikirjassa on tarkemmin kuvattu yhteistyötä tehostetun ja erityisen tuen yhteydessä.

Kuva 3. Yhteistyö yleisen, tehostetun ja erityisen tuen yhteydessä

- oppilashuollon tuki kurinpitorangaistuksen tai opetukseen osallistumisen epäämisen yhteydessä

Oppilaalle, jolta on evätty opetus jäljellä olevan koulupäivän ajaksi, jolle on annettu kirjallinen varoitus tai joka on erotettu määräajaksi, on järjestettävä tarvittava oppilashuolto. Kun oppilas on määrätty poistumaan opetustilasta tai opetus on evätty, oppilasta ei saa jättää ilman valvontaa. Rehtorilla ja opettajalla on oikeus poistaa koulun alueelta oppilas, joka ei poistu saatuaan tiedon opetuksen epäamisestä. Tässäkään tilanteessa oppilasta ei saa jättää ilman valvontaa.

Kasvatuskeskustelu tulee kirjata ja siitä tulee ilmoittaa oppilaan huoltajille. Huoltajalle tulee tarvittaessa varata mahdollisuus osallistua kasvatuskeskusteluun tai osaan siitä. Yhteensä enintään kaksi tuntia koulupäivän aikana tai sen ulkopuolella kestävän kasvatuskeskustelun määrää opettaja tai rehtori.

Vahingoista ja työpäivän ulkopuolella suoritettavasta tehtävästä tulee ilmoittaa oppilaan huoltajalle. Opettaja tai rehtori voi määrätä oppilaan puhdistamaan tai uudelleen järjestämään tämän tahallaan tai huolimattomuuttaan likaaman tai epäjärjestykseen saattaman koulun omaisuuden tai tilan. Valvottu tehtävä ei saa kestää yli kahta tuntia, muodostua oppilaalle vaaralliseksi tai raskaaksi taikka edellyttää opetuksesta pois jäämistä.

Rehtorilla tai koulun opettajalla on oikeus ottaa haltuunsa kielletty, turvallisuutta vaarantava tai opetusta häiritsevä esine tai aine. Turvallisuutta vaarantavan esineen tai aineen haltuun ottamiseksi opettajalla tai rehtorilla on oikeus tarkastaa oppilaan mukana olevat tavarat, koulun säilytystilat ja päällisin puolin hänen vaatteensa, jos tällaisen esineen tai aineen hallussa pito on ilmeistä ja oppilas pyynnöstä huolimatta kieltäytyy niitä luovuttamasta tai ei luotettavasti osoita, ettei hänen hallussaan niitä ole. Oppilaalle tulee ennen tarkastusta ilmoittaa tarkastuksen syy sekä ilmoittaa mahdollisuudesta valita tarkastukseen yksi oppilaan valitsema koulun työntekijä. Haltuunotto ja tarkastaminen tulee toteuttaa turvallisesti ja hienotunteisesti, koskemattomuutta kunnioittaen. Haltuunotosta ja tarkastuksesta on ilmoitettava oppilaan huoltajille mahdollisimman pian. Haltuun otettavan esineen tai aineen pois ottamiseksi voidaan käyttää kokonaisarviointi huomioon ottaen välttämättömiä voimakeinoja. Tarkastamiseen ei saa käyttää voimakeinoja.

Häirintään käytetty esine tai aine tulee luovuttaa oppilaalle tunnin tai päivän päätteeksi ja kielletyt tai turvallisuutta vaarantavat aineet ja esineet huoltajalle tai poliisille. Haltuun otettua esinettä tai ainetta tulee säilyttää enintään kolme kuukautta. Huumausaineet, ampuma-aseet, aseiden osat, patruunat, ammuksiset ja kaasusumuttimet sekä räjähteet tulee niiden vaarallisuudesta johtuen luovuttaa poliisille välittömästi. Esineiden ja aineiden luovuttaminen tai todisteellinen hävittäminen tulee kirjata.

Kun käytetään perusopetuslain mukaisia ojentamiskeinoja (jälki-istunto, tehtävien tekeminen koulupäivän jälkeen, luokasta/opetustilasta/koulun järjestämästä tilaisuudesta poistaminen tai opetuksen epääminen jäljellä olevan työpäivän ajaksi) asia on kirjattava ja ilmoitettava huoltajalle. Ennen oppilaan määräämistä jälki-istuntoon, kirjallisen varoituksen antamista tai määräaikaista erottamista on yksilöitävä toimenpiteeseen johtava teko tai laiminlyönti ja kuultava oppilasta. Jälki-istunnossa voidaan teettää tehtäviä tai velvoittaa istumaan hiljaa. Perusopetuslain mukaisia kurinpitokeinoja (kirjallinen varoitus ja määräaikainen erottaminen) käytettäessä on huoltajalle varattava tilaisuus tulla kuulluksi ennen päätöksen antamista.

Kasvatuskeskustelu, jälki-istunto, jälki-istunnossa tehtävien teettäminen, tehtävien teettäminen koulupäivän jälkeen, häiritsevän ja turvallisuutta vaarantavan oppilaan poistaminen, esineiden tai aineiden haltuun ottaminen, tarkastaminen, opetuksen epääminen, kirjallinen varoitus ja määräaikainen erottaminen on ilmoitettava opetuksen järjestäjälle. Voimakeinojen käytöstä oppilaan poistamisessa tai haltuunotossa sekä kiinnipidosta tulee lisäksi antaa kirjallinen selvitys sivistystoimen lakimiehelle.

- asiantuntijaryhmän kokoaminen ja suostumuksen hankkiminen sekä ryhmän yhtenäiset menettelytavat yksittäistä oppilasta koskevan asian käsittelyssä,

On tärkeää, että opettajat ottavat huolensa oppilaasta varhaisessa vaiheessa esille oppilaan ja huoltajien ja sitä kautta koulun oppilashuollon työntekijöiden kanssa. Näin oppilaan asialle voidaan tarvittaessa koota mahdollisimman varhain monialainen asiantuntijaryhmä häntä tukemaan.

Yksittäisen oppilaan asiaa käsitellään monialaisessa asiantuntijaryhmässä, joka koostuu yhteistyössä oppilaan ja huoltajien kanssa. Asiantuntijaryhmä nimeää keskuudetaan vastuuhenkilön. Ryhmään osallistuu oppilaan asian kannalta keskeiset koulun työntekijät ja mahdolliset ulkopuoliset tahot ja oppilaan läheiset. On tärkeää, että oppilas osallistuu aktiivisesti oman asiansa käsittelyyn. Huoltajalle varataan mahdollisuus osallistua lapsensa asian käsittelyyn, mikäli se on asian kannalta perusteltua. Oppilaalla on ikänsä ja kehitystasonsa mukaisesti oikeus kieltää huoltajan osallistuminen asiansa käsittelyyn. Tällöin sosiaali- ja terveystoimen työntekijä arvioi onko oppilaan asia sellainen, että oppilas voi kieltää huoltajiensa osallistumisen asiaansa.

Oppilaan asian vireille tuloa monialaiseen asiantuntijaryhmään, sen kokoamista ja menettelytapoja suostumuksineen on kuvattu tarkemmin Vantaan oppilashuollon käsikirjassa. Käsikirjan liitteissä on myös ohjeistus liittyen henkilötietojen salassapitoon ja käsittelyyn sekä tietojensaantioikeuteen oppilashuollossa ja perusopetuksessa.

- oppilashuoltokertomusten laatiminen ja säilytys sekä

Vantaan perusopetuksessa on käytössä yhteinen malli oppilashuollon kertomukselle. ~~Vantaan linjauksena on, että oppilashuollon kertomuksessa kuvataan oppilas- ja opiskelijahuoltolain määräämien asioiden lisäksi myös yhteistyö huoltajien kanssa oppilaan asiassa. Oppilashuollon kertomuksille on Vantaalla oma säilytys- ja arkistointiohje. Oppilashuollon kertomusten laadintaa ja säilytystä on avattu perusopetuksen oppilashuollon käsikirjassa.~~

- yhteistyö koulun ulkopuolisten palvelujen ja yhteistyökumppaneiden kanssa kuten nuorisotoimi, lastensuojelu, erikoissairaanhoito ja poliisi

Oppilashuollon yhteistyötä Vantaan, alueen ja koulun tasolla on kuvattu tämän asiakirjan kuvassa 2. Oppilashuollon käsikirjassa ja sen liitteissä on kuvattu kaupunkitasoisesti yhteistyötä mm.:

- lastensuojelun ja koulun
- poliisin ja koulun kanssa.

Lisäksi ohjeistuksia on tehty erikoissairaanhoidon ja koulun välille esim. lähetekäytäntöihin liittyen.

Yhteisöllisessä hyvinvointityössä on tärkeää tehdä ja kehittää yhteistyötä myös alueen nuorten kanssa toimivien tahojen kuten nuorisotoimen, seurakuntien ja järjestöjen kanssa. ~~Olemassa olevia hyviä yhteistyörakenteita tulee oppilas- ja opiskeluhuoltolain voimaantulon myötä vahvistaa edelleen.~~

Koulu kuvaa koulukohtaisessa oppilashuoltosuunnitelmassa, miten koulu tekee yhteistyötä alueellisten tahojen kanssa.

4. Oppilashuollon yhteistyön järjestäminen oppilaiden ja heidän huoltajiensa kanssa ⁴⁷

Oppilashuoltoa toteutetaan yhteistyössä oppilaiden ja huoltajien kanssa. Oppilashuoltosuunnitelmassa kuvataan oppilashuollon toimintatavat oppilaiden ja huoltajien osallisuuden edistämiseksi sekä yhteistyön järjestämiseksi. Suunnitelmassa kuvataan

- oppilaan ja huoltajan osallisuus yhteisöllisen ja yksilökohtaisen oppilashuollon suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa sekä
- yhteisöllisen ja yksilökohtaisen oppilashuollon periaatteista ja menettelytavoista tiedottaminen oppilaille, huoltajille ja yhteistyötahoille

Koulu kuvaa koulukohtaisessa oppilashuoltosuunnitelmassa:

- oppilaan ja huoltajan osallisuus yhteisöllisen ja yksilökohtaisen oppilashuollon suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa sekä
- yhteisöllisen ja yksilökohtaisen oppilashuollon periaatteista ja menettelytavoista tiedottaminen oppilaille, huoltajille ja yhteistyötahoille.

5. Oppilashuoltosuunnitelman toteuttaminen ja seuraaminen ⁴⁸

Opetuksen järjestäjä seuraa koulun oppilashuoltosuunnitelman toteutumista⁴⁹.

Oppilashuoltosuunnitelmassa kuvataan toimenpiteet suunnitelman toteuttamiseksi ja seuraamiseksi.⁵⁰ Näitä ovat seurannasta vastuussa oleva taho koulussa, seurattavat asiat ja käytettävät menetelmät tietojen kokoamiseksi sekä seurannan aikataulu. Lisäksi kuvataan seurantatietojen käsittely ja hyödyntäminen koulun oppilashuollon kehittämisessä sekä keskeisistä tuloksista tiedottaminen oppilaille, huoltajille ja tarvittaville yhteistyötahoille.

Oppilashuoltosuunnitelman toteuttaminen ja seuraaminen on osa opetuksen järjestäjän omavalvontaa koskevaa tehtävää. Opetuksen järjestäjä vastaa yhteistyössä opetustoimen ja sosiaali- ja terveystoimen oppilashuoltopalveluista vastuussa olevien viranomaisten kanssa oppilashuollon kokonaisuuden omavalvonnan toteutumisesta.⁵¹

Koulukohtaisessa oppilashuoltosuunnitelmassa koulu kuvaa toimenpiteet suunnitelman toteuttamiseksi ja seuraamiseksi:

- seurannasta vastuussa oleva taho koulussa
- seurattavat asiat
- käytettävät menetelmät tietojen kokoamiseksi
- seurannan aikataulu.

Lisäksi kuvataan seurantatietojen käsittely ja hyödyntäminen koulun oppilashuollon kehittämisessä sekä keskeisistä tuloksista tiedottaminen oppilaille, huoltajille ja tarvittaville yhteistyötahoille.

Vantaalla oppilashuollon koordinaatiotyöryhmä linjaa miten oppilashuollon omavalvonta toteutetaan perusopetuksessa kaupunki- ja koulutasoisesti.

⁴⁷ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 § 2 mom. 3-kohta

⁴⁸ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 § 2 mom. 5-kohta

⁴⁹ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 § 4 mom.

⁵⁰ Hallituksen esitys eduskunnalle oppilas- ja opiskelijahuoltolaiksi 67/2013

⁵¹ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 26 § 1 mom